

Dirshu
דרשו'ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שוב מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל: 493

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 493

פנינים לפרשת דברים פ"ה

היתה בושה גדולה, כומר גנב?! ולא ניתן היה לשער כמה גדולה היתה אותה בושה, עד כדי כך שבאותם ימים כשגוי היה בא לבזות יהודי, והיה אומר לו "ז'יד" היה היהודי עונה לו "מאצ'ח" שזה היה שמו של אותו ה"גלח", והגוי היה הולך בבושת פנים

הג"ר משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ומחבר ספרי 'מזקנים אתבונן' שרשם מפיו, עם פשט נפלא ששמע ממרן בעניין קמצא ובר קמצא

"אַרְצְכֶם שְׁמָמָה עָרִיכֶם שְׂרָפוֹת אִשׁ" (הפסרת 'חזון')

מרן ראש הישיבה היה שואל שתי שאלות קשות, על המעשה עם קמצא ובר קמצא.

הגמרא פותחת את המעשה הזה במימרא של רבי יוחנן: "אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה", ומיד לאחר מכן ממשיכה: "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא, אשקא דריספק חרוב ביתר".

כשלומודים את הסיפור הזה רגילים להסביר שבגלל המריבה של בעל הסעודה עם בר קמצא, והטעות של השליח חרבה ירושלים. החכמים שהיו באותה סעודה לא מיחו בידו, וענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס הובילה לכך שנחרבה ירושלים.

על כך שאל מרן הגראי"ל שתי שאלות. קודם כל רבי יוחנן אומר משהו אחר, הוא אמר שזה בגלל 'אשרי אדם מפחד תמיד', ומסביר רש"י מה הפירוש מפחד? "דואג לראות הנולד שלא תאדע תקלה בכך אם אעשה זאת". אם אותו בעל סעודה לא היה מקשה לבו, אם החכמים שהיו בסעודה היו דואגים לראות מה יצא מהשתיקה שלהם, או אז לא היה בית המקדש נחרב.

שאלה נוספת, אנחנו הרי יודעים שהיו עבירות חמורות בידיהם של ישראל שבאותו הדור, בית שני חרב בעיקר בגלל שנאת חנם, כך כתוב בחז"ל. נו... אם לא היה את הסיפור של קמצא ובר קמצא היה

בית המקדש קיים עד היום? וכי הסיפור עם הדופן של העגלה של בת המלך, הוא זה שהביא לחורבן ביתר, הרי ברור שגורלה של העיר נגזר בגלל דברים הרבה יותר משמעותיים, הסיפור הזה הוא רק השלב הראשון בסדר ההשתלשלות של החורבן עצמו, אבל הוא לא הגורם והסיבה לחורבן.

אז למה אומר רבי יוחנן שבגלל קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים? שמעתי ממרן הגראי"ל זצ"ל הסבר מופלא ועמוק מאוד לגמרא

הזאת. הוא היה אומר ששלושת הסיפורים הללו של קמצא ובר קמצא, התרנגול והתרנגולת, והדופן של העגלה, הם רק דוגמאות שמביא רבי יוחנן כדי להסביר מה היה הגורם לחורבן.

בטחו על שלוותם

ראש הישיבה זצ"ל היה מצטט את מה שהתוס' אומרים במקום: "שבטחו על רוב טובתם ושלוותם לבייש את בר קמצא ולעמוד על בת קיסר והיה להם לפחד ולדאג מן הפורענות".

כלומר, המצב בעם ישראל היה אז מצב כזה שאנשים לא חשבו על המעשים שלהם. כשאדם נמצא במצב של צרה, בין אם זה עוני או חולי או סכנה מפני אויבים וכדו', הוא נזהר על כל פעולה שלא תגרום לנזק. האדם הסביר מכלכל את צעדיו ובוחן מה תהיה התוצאה שלו. אבל כשאדם נהנה משלווה ממושכת, לאורך שנים, אין לו שום סיבה לדאגה הוא מעולם לא היה רעב ולא חסר לו שום דבר, הוא מתחיל לאבד את חוש הזהירות שלו, ולהתנהג בצורה חסרת אחריות. הוא לא חושב מה יצא מהמעשים שלו, ומה תהייה ההשלכות של המילים שהוא אומר.

המצב הזה, הוא הגורם לשנאת החינם הגדולה שהיתה אז בעם ישראל. אנשים לא דאגו מכלום, לא פחדו ולא דאגו מן הפורענות. מה יקרה? לא יקרה כלום! הכל יהיה בסדר!!! או בלשון בני זמנינו "סמוך על סמוך". הגישה הזאת היא גישה מסוכנת, היא מובילה להרס ברוחניות וגם בגשמיות. ממנה באה שנאת החינם הגדולה הזאת. התעוזה של אדם לבוא ולבייש מישהו אחר בצורה כזאת, להשפיל אותו בצורה כזאת ולזרוק אותו מהסעודה שלו בבבשות פנים, זה בא מכך שהוא לא חושב על התוצאות ועל ההשלכות של מעשיו.

הרעיון הזה שאנשים חושבים שהם יוכלו להכות את בת המלך והשומרים שלה רק בגלל שהם כרתו עץ, זה הרי חוסר אחריות נוראי. מי עושה כאלו דברים? רק אנשים שלא דואגים מכלום, שמעולם לא דאגו מכלום ולא חשבו אפילו לרגע מה יכולה להיות התוצאה של המעשים שלהם. כנ"ל לגבי הקנאה העזה שהם לבשו בגלל התרנגול והתרנגולת, עד שהרשו לעצמם להתגרות באומה חזקה עם צבא עוצמתי. הם הלכו כסומא על שפת הנהר, בלי לדאוג משום דבר, וכשהתנהגות היא כזאת, התוצאה ההרסנית לא תאחר לבוא רח"ל.

גניבה מסתורית

סיפר מרן איך סיבבה ההשגחה העליונה את בואו של המהרי"ל דיסקין לארץ ישראל, ובסופו הביא מוסר נוקב: להפסיק מריבה וכל דבר בעיה מיד לפני שיתפתח! ממש ההיפך מהמעשים שמביאה הגמרא כנ"ל.

מרן סיפר לנו מה ששמע מהגאון רבי שמחה זליג ריגר זצ"ל, ונדגיש

שמרן סיפר אותו כלשונו במדויק כל פעם עם אותם מילים ממש בלי לשנות כמלוא נימא.

היה מעשה באשה שבעלה סר מדרך התורה והמצוות, וכיון שלא רצתה לחיות חיים כאלה ביקשה גט מבעלה, אותו בעל פוקר הסכים לגרש אותה רק אם יתנו לו סכום כסף גבוה.

אביה שחס עליה ורצה לפדותה מעגיונותה הצליח להשיג סכום של שלשת אלפים רובל ע"מ שהבעל יתן לה גט, את הכסף הפקידו בינתיים אצל המהרי"ל דיסקין, הוא הניח את הכסף במגירה והמשיך ללמוד לאור נר גדול שהיה לידו.

המהרי"ל דיסקין לא היה עולה על יצועו אלא היה לומד בכל כוחותיו, וכשהתגברה עליו העייפות היה מנמנם בכסאו כמה דקות, ומיד היה ממשיך ללמוד.

בעיר היו גנבים ששמו לב על דבר הכסף המופקד, אותם גנבים נמנו על עגלוני העיר, ובאותו לילה הם חיכו לרגע בו המהרי"ל דיסקין ינמנם, ואז נגשו למגירה ולקחו את הכסף.

אגב זה סיפר רבינו שהיה סיפור צדדי שלא יודעים אותו. באותו לילה היה בבית המהרי"ל דיסקין הגאון מרוגצ'וב שהיה אז נער כבן שבע עשרה שמונה עשרה. המהרי"ל דיסקין מיד כשהתעורר הבין שגנבו את הכסף היות וכשלמד למד לאור נר, וכשהגנבים נכנסו לגנוב נכבה הנר, או שהם כיבו את הנר כדי שיכולו לגנוב בחושך. כשהתעורר המהרי"ל ושם לב שהנר כבוי, מיד הבין שהיתה כאן גניבה וניגש למגירה לבדוק, ואכן ראה שהכסף גנב.

תיכף ומיד הבריה המרי"ל דיסקין את הרוגצ'ובר מביתו ושילח אותו מחוץ לבריסק ל'קטלנא' שהיתה מעבר לנהר, כעין שכונה מרוחקת מבריסק, והיתה שם קהילה קטנה. הרוגצ'ובר מיהר לבית דודו של מרן ראש הישיבה זצ"ל, מצד אימו, הגאון רבי משה אהרון ויצבלום זצ"ל שהיה מו"צ בקטלנא.

מי יפדה אותו?

הסיבה שהמרי"ל מיהר להבריה את הגאון הצעיר היתה כי אמר המהרי"ל דיסקין סברא - ברב לא יחשדו כגנב, במי יחשדו, יחשדו בנער, ולכן הרחיק אותו מיד, והיה נס שכלל לא ידעו שהיה שם. ובפעם אחרת אמר מרן עוד סברא - לרב יהיה מי שידאג ויתאמץ להצילו, בחור צעיר - מי יפדה אותו!?

אבל בפועל הבעל הפוקר התלונן על הכסף שגנב, ותפסו את הרב והעבירו אותו למעצר בעיר קובנה, ולכאורה באמת לא היה צריך להיות החשד, שהרי איך אפשר לחשוב שאדם בשיעור קומה של המהרי"ל דיסקין יגנוב!?

אבל באותו זמן סיבבה ההשגחה העליונה שאחד הכמרים גנב את הזהב מהכנסיה, לגוים יש אמונה שטותית כזו שיש "אמא" של האליל שלהם שהם נותנים לה חשיבות, ומקשטים את אותה ה"אמא" שהמציאו בזהב ותכשיטים רבים, וגנב אותו "הגלח"

הרכבת בה נסע המהרי"ל דיסקין הגיעה מאוד מאוחר כשעתים או שעה לפני כל נדרי, ובכל זאת כל בריסק והוא ביניהם עמדו בתחנת הרכבת להקביל את פני המהרי"ל דיסקין...

הרבים שהוציאו על זה, שהרי אותו סכום שנגנב היה אותו סכום שהפסידו כשנתנו אותו לערבון - שלשת אלפים רובל, ואילו היו טורחים בהתחלה ואוספים את הסכום, אז את כל הטירח והכספים שהוציאו אח"כ היו חוסכים לעצמם, ובפרט את כל הסבל שנגרם לרב.

ספדן מיוחד

עוד סיפר רבינו ששנים אח"כ כאשר נודע בבריסק שהמהרי"ל דיסקין נפטר בארץ ישראל, עשו עליו הספד גדול מאוד בבריסק. על ההספד סיפר רבינו שהגר"ח הזמין ספדן מיוחד, את רבה של העיר גרייבה, שהיה ידוע בכך שהוא יודע לעורר הקהל לבכי. כשהגיע אותו ספדן לבריסק לא איפשר לו הגר"ח לנוח מעמל הדרך, ולקחו ללא דיחוי לבית הכנסת היכן שאמור היה להספיד, על מנת להתכונן כדי שלא תהיה שום תקלה בהספד, ולאחר מכן צוה הגר"ח להודיע לכל תושבי בריסק להגיע מיד באותו ערב לשמוע את ההספד, כי היה חשוב להגר"ח לא לדחות את ההספד אפילו בכמה שעות, ואמר שעל ההספד להיעשות מיד. וכל תושבי בריסק שאז היו רובם שומרי תומ"צ ושמעו לרב, ולא כפי התקופה שמרן היה בבריסק שאז כבר היו הרבה יותר "משכילים", וכולם הגיעו והיה הספד גדול ובכו כולם. ובארוכה עיין בספר "דבר אליהו" שבו כתב הרב מגרייבה את כל מעשה אותו ההספד. וכל זה עשו תושבי בריסק ובראשם הגר"ח אפילו שכבר עברו שנים רבות מאז עזב המרי"ל דיסקין את בריסק, ואמר לו רבי שמחה זליג שכנראה הרגישו באיזה אופן אשמה על שלא טיפלו בבעיה עם הגניבה מיד, ושבגלל זה קרה כל מה שקרה.

[כומר] את הזהב של ה"אמא", וכשתפסו אותו היתה בושה גדולה, כומר גנב?! ולא ניתן היה לשער כמה גדולה היתה אותה בושה, עד כדי כך שבאותם ימים כשגוי היה בא לבזות יהודי, והיה אומר לו "ז'יד" היה היהודי עונה לו "מאצ'ח" שזה היה שמו של אותו ה"גלח", והגוי היה הולך בבושת פנים.

וכעת כשהיתה הגניבה אצל המהרי"ל דיסקין, ששו הגוים על כך כמוצאי שלל רב, שהרי יש להם כעת פתחון פה - כומר גנב?! לא נורא - גם רב גנב!! ולכן התובע השקיע כל כוחו להרשיע את המהרי"ל דיסקין.

הברירה לברלין

לקראת יום כיפור נתנו ערבון גדול מאוד [שלשת אלפים רובל] ע"מ לשחרר את המהרי"ל לבוא ליום כיפור בלבד לבריסק. סיפר לרבינו שאר בשרו של רבינו ראש הישיבה מורה ההוראה של העיר בריסק הגאון רבי שמחה זליג ריגר זצ"ל שהיה אז כבן שלש עשרה באותה תקופה, שהרכבת בה נסע המהרי"ל דיסקין הגיעה מאוד מאוחר כשעתים או שעה לפני כל נדרי, ובכל זאת כל בריסק והוא ביניהם עמדו בתחנת הרכבת להקביל את פני המהרי"ל דיסקין.

מיד בצאת הצום הבריוח את המהרי"ל דיסקין, היות והקטגור חפץ לפעול בכל הכוחות להעניש אותו, ואחרת אם לא היה נמלט... כבר למחרת בבוקר היה בברלין ומשם הגיע לארץ ישראל.

סיכם רבינו ואמר, כך סיבבה ההשגחה העליונה שיבוא לארץ ישראל ויחזק את הישוב בירושלים, שאחרת בלי כל העניין הזה, לא היה עוזב את בריסק ולא היה נוסע לירושלים דבר שהיה כרוך באותם ימים בטלטולי דרך קשים ובעוד קשיים אחרים, אלא רצו מן השמים שיבוא לירושלים.

רושם עצום

מעשה זה עשה על ראש הישיבה רושם רב, וסיפר אותו פעמים רבות, באמרו שרואים במעשה זה את ההשגחה המכוונת את האדם בדרכים נפלאות, ויש כאן מסר ולימוד להיות ומונהג ע"י ההשגחה העליונה.

אמר ראש הישיבה: עוד דבר שניתן ללמוד מהמעשה הנ"ל - שכאשר יש בעיה, לא להיות שאננים ולתת לעניינים להתפתח, אלא לגמור את הבעיה מהר וכמה שיותר מהר, שהרבה פעמים אפשר להשתיק דבר בתחילתו ולסיים ענין לפני שיתפתח, וגם כאן שהרי כל מה שעניין את הבעל היה הכסף, ואם מראש היו נותנים לו מיד את הכסף, היו חוסכים את כל מה שהיה, וגם את הכספים

עמוד היומי לטובתך ולהנאתך!

ללמוד בקצב שלך, ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים.
לפרטים והרשמה גש לעמדת 'נדרים פלוס'

הוריד את בני המשפחה, ובגפו נסע להחנות את הרכב בחנייה שבביתו על מנת לחזור משם לבית המלון ברגל. והנה באותו רגע שסילק רגליו מהבניין קרס הבניין...

המשפיע הנודע הגה"צ רבי אילימלך בידרמן עם צרור עובדות
על השגחה פרטית מדוקדקת ומדויקת

"עֲתָה קָמוּ וְעָבְרוּ לָכֶם אֶת נַחַל זָרְד" (דברים ב', י"ג)

שעשה, לכן נזכר גם שמו של קמצא עצמו בסיבת החורבן, שאף
ידיו אינם נקיות...

וכל זאת ללמדנו על חוב האבות להשריש בילדיהם מקטנותם עד
כמה צריך להתרחק משנאת חנם, ועל מעלת הוותרנות, והדרך
הנכונה לזה היא על ידי סיפורי מעשיות המושכים את הלב בשכרם
הטוב של אלו שוויתרו אף שהיה הצדק עימם... ושל אלו ששמעו
חרפתם והבליגו.

מצוה לספר

וכמו שיש ללמוד ממעשה הידוע שהובא בגמ' (שבת קנו:): על
בתו של רבי עקיבא, שלאחר שנולדה אמרו החוזים בכוכבים
לרבי עקיבא שביום שבו תיכנס לחופה - ישכנה נחש ותמות,
באותו היום, לאחר סעודת הנישואין, נטלה 'הכלה' את התכשיט
שבראשה ונעצה אותו בקיר, ובבוקר כשמשכה אותו החוצה ראתה
שהוא ננעץ בתוך עין נחש, ונמשך הנחש עם התכשיט. סיפרה זאת
לאביה.

שאלה רבי עקיבא מה מעשה עשית שבזכותו ניצלת מן הנחש
שבא להכישך, השיבה לו, שאמש בסעודת הנישואין הגיע עני
והקיש בדלת וביקש צדקה, והיו כולם עסוקים בשמחה ולא שמעו
אותו, וקמתי ונטלתי את המנה שהכינו לי ונתתי אותה לעני.
ומסיימת הגמ', 'אמר לה, מצוה עבדת, נפק רבי עקיבא ודרש

נוראות מצינו בדברי המדרש בזו הלשון: "שלא היה הנחל אלא
מלוא זרת [היינו חצי אמה, ודרשו חז"ל את השם זרד מלשון זר כי
כנודע אותיות ד' ות' מתחלפות], ולא יכלו לעברו שלושים ושמונה
שנה שנאמר 'והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את
נחל זרד שלושים ושמונה שנה עד תום כל הדור' עד כאן לשון
המדרש.

אכן מאידך גיסא, 'ים סוף' הגדול נבקע בפניהם ועברו בו ביבשה,
ללמדך כי אין ביד האדם לעשות אפילו מאומה ופסיעה קטנה אלא
אם כן הכריזו מלמעלה והרי זה ברצונו יתברך, אם הקב"ה רוצה אזי
אפילו 'הים ראה וינס', ואם אינו רוצה אזי אפילו נחל ברוחב זרת
אי אפשר לחצות ולעבור.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (איכה ג, לזה) 'מי זה אמר ותהי, ה' לא
ציוה', ופירש רש"י, 'ואם באתי לומר לא מידו באה אלי הרעה
הזאת, מקרה היא שהיה לי אין זאת, כי אם בין רעות בין טובות - מי
זה אמר ותהי אם ה' לא צוה'.

חובת האב

ידוע מה דאיתא בגמ' (גיטין נה:): 'אקמצא ובר קמצא חרוב
ירושלים', ורבים הקשו מה עוון היה ב'קמצא' עד שנזכר לדורות
עולם שמחמתו ומחמת בר קמצא נחרב ירושלים? בשלמא בר
קמצא אכן ידיו במעל, שהרי הלך והלשין למלך רומי שמרדו בו
היהודים והטיל מום בקרבן, וכמבואר בגמ', אך קמצא עצמו לא
עשה ולא מיד.

ואמרו בזה ביאור נורא על יסוד דברי המהרש"א (ח"א ד"ה דאזל)
שקמצא היה אביו של אותו בר קמצא, וכלשון המהרש"א 'אפשר
שהיה זה אב ובנו', ולפי זה יש לבאר, כי זה ברור שאילו היה בר
קמצא מתחנך מנעוריו על ידי קמצא אביו על חומר המחלוקת,
ועד כמה צריך האדם לאחוז במידת הוותרנות ולהיות מעביר על
מידותיו, והיה קמצא מרבה לספר לבן אודות גודל מעלת הנעלבים
ואינם עולבים השומעים חרפתם ואינם משיבים, וכמה טובה
וברכה ממשיכים על עצמם בעולם הזה ולעולם הבא - בוודאי היה
בר קמצא סופג את עלבונו הגדול ושותק.

אך מאחר שלא שמע בבית אביו ולא נבלע בדמיו על כן עשה מה

**'העשיר' החליט לעשות עצמו
כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי
אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך
העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו
בבושת פנים - 'אחיך ובשרך
אנכי', אמר לו העשיר 'איני
יודע מה אתה סח', כי בן יחיד
אנכי להורי, ואין לי אח כלל...**

מלפני אבינו שבשמים' כשאר סדר הבקשות שם, כי בשעה שבני ישראל מתפללים על אחיהם להושיעם מצרתם אזי נפתחים שערי רצון לפני אבינו שבשמים, ואין צורך לבקש ש'יהי רצון'...

לספר לאבא

מעשה ברבנית חשובה אחת שהינה 'מטופלת' בבעל חולה ל"ע הנצרך לעזרה רבה על כל צעד ושעל, והיה הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל מחזק אותה תמיד ודורש בשלומם וטובתם כל הימים.

פעם אחת התקשר אליה רבי מאיר בערב ראש השנה לברכה לקראת השנה החדשה, ובתוך הדברים שאל אותה האם מגיעים אנשי חסד לעזור ולסייע, והשיבה 'הן'.

אמר לה רבי מאיר, אבקש ממך, לאחר שתדליקי את הנרות לכבוד ר"ה 'תספרי' זאת אל הקב"ה, ותאמרי לו שיש אברכים יקרים העומדים לסייע לנו, כי אין דבר אהוב לאבא יותר מלשמוע 'דברים טובים' אודות בניו.

נשיקות שונא

וכה היה מעשה לאחרונה, וכפי שסיפר בעל המעשה, שהציע את עצמו להיות 'מנהל כללי' ברשת מוסדות חינוך הפרוסים באחת מערי ארץ הקודש, וכפי הנהוג והמקובל העלה על גבי הגליון 'קורות חיים' בהם פירט היכן עבד מעודו ועד היום הזה, בכדי שיוכלו להתחקות אחריו ולבדוק אם הוא אכן מתאים לתפקיד נכבד זה.

ערכו ראשי המוסדות דרישות וחקירות בין מכריו באותם מקומות העבודה לעמוד על טיבו ותכונותיו, עד שגמרו בדעתם כי אכן זה האיש הנכון לנהל את המוסדות ביד רמה ולהביאם לידי הצלחה ושגשוג. ובשעה שחתמו על ה'חוזה' סיפרו לו כי אחת מהסיבות

וצדקה תציל ממות (משלי י ב) ולא ממותה משונה אלא ממותה עצמה] [כלומר, שכח הצדקה מצילה מעצם המיתה, ולא רק להקל עליו את הדין שלא ימות במיתה משונה אלא במיתה כאחד האדם, והרי לך בתו של ר"ע שנשארה בחיים].

הקשה ה' בן יהודיע', מה הוסיף ר"ע בדבריו 'מצוה עבדת' - קיימת מצוה, הרי פשיטא שקיימה מצוות צדקה, ומתוך 'ונ"ל בס"ד דרוצה לומר, גם עתה בסיפור זה שסיפרת לי עבדת מצוה, כי על ידי כך אדרוש דבר זה ברבים וידעו הכל כוחה של צדקה שתציל ממות ממעשה רב זה'. והרי שאפילו רבי עקיבא עצמו נצרך ל'מעשה' בכדי לעורר את הרבים ...

אחינו בית ישראל

נהגו לומר בימי שני וחמישי אחר 'קריאת התורה' כמה בקשות הפותחות ב'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים', ולבסוף אומרים ומבקשים 'אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה' וכו'.

וביארנו בזה על פי מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר 'איני יודע מה אתה סח', כי בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית בכתובת, ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו - מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בן כבורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דברך שטעית בכתובת, כי איני מכירך ולא ידעתך.

הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בן כבורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו ... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו ...

על דרך זה יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהלים קג יג). ... ע"כ בשעה שאנו מבקשים וחוזרים ומתחננים יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, הרי עלינו לבקש בעד אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, שאם אכן נתנהג כאיש אל אחיו אזי נוכל לבקש מאבינו שבשמים ...

ובענין זה נודע מה שהיו אומרים אדמו"ר בית בעלזא זי"ע לבאר הטעם שהבקשה על אחינו כל בית ישראל אינה פותחת ב'יהי רצון

יהודים שאני כל כך אוהב כל כך הרבה שנים חייתי איתם וליוויתי אותם בצעדים המופלאים שלהם להתקרב עוד ועוד לתורה הקדושה ולנותן התורה, והנה הם מסיימים את מסכת עירובין! לא פחות...

שיחה עם הרה"ג ר' אריה טבק, שזכה לייסד את סניף 'דרשו' בדרום אפריקה ובאחרונה עלה לארץ הקודש, שב לקהילה האהובה שלו, לכבוד סיום מסכת 'עירובין' ותחילת מסכת פסחים ב'עמוד היומי'

יעקב א. לוסטיגמן

איך קרה ששיחת טלפון אחת של אברך מן השורה, במהלך חופשה נעימה בבית הוריו שבארה"ב חוללה מהפכה של ממש בקהילה היהודית ביוהנסבורג שבדרום אפריקה?

הרה"ג ר' אריה טבק, מי שניהל עד לאחרונה את סניף 'דרשו' בדרום אפריקה, וכעת מתגורר בבית שמש, שחזר את קורותיו של הסניף הדרום אפריקאי של 'דרשו', בדרשה נרגשת שנשא ביוהנסבורג עצמו, אליה שב לביקור קצר, כדי להשתתף בסיום המרגש של מסכת 'עירובין' ללומדי 'עמוד היומי', ואת תחילתה של מסכת פסחים.

הסיום עצמו נערך ברוב פאר והדר, כיאה וכיאות לכבודה של תורה, לצד שולחנות ערוכים בשפע ובכבוד גדול, ובהשתתפותם של רבנים אורחים שהגיעו במיוחד כדי לחזק ולעודד את הקהילה ואת שיעורי התורה המופלאים.

"הקהילה ביוהנסבורג עוברת שינוי גדול", אמר הרב טבק בנאום שנשא באוזניהם של חברי הקהילה. "עד לא מכבר הייתם קהילה של בעלי תשובה, עכשיו אתם כבר עונים להגדרה - קהילה של בני תורה! יותר ויותר יהודים יקרים מתחברים לתורה על ידי לימוד הגמרא, ואל סתם לימוד, אלא בעיון מעמדי ויסודי. כמה נפלא, כמה מרגש!".

"הכל התחיל לפני פחות מ-13 שנים", הוא משחזר בשיחה עם 'לקראת שבת'. "ישבתי בחצר האחורית של בית הורי בסנט לואיס שבמדינת מיזורי בארה"ב. בדיוק עמדו להתחיל מחזור חדש של 'דף היומי', וחשבתי ביני ובין עצמי, מה אני יכול לעשות כדי שהפעם אתחיל ללמוד עם כל עם ישראל וגם אזכה לסיים את הש"ס? איך אני יכול לגרום לעצמי להחזיק מעמד יותר משבע שנים, יום בלי ליפול באמצע???

"הבנתי שאני צריך למצוא לעצמי 'מחייב', משהו שיכריח אותי לשמור על הקצב ולעמוד בהספקים. וה'משהו' הזה זה כמובן להיבחן ב'דרשו'. לא הסתפקתי במבחן חודשי רגיל, רציתי לעשות גם את המבחן המסכם הנערך אחת לארבעה חודשים על 120 דף בכל פעם, ואולי אפילו את המבחן של 'קנין ש"ס', שנערך פעם בחצי שנה וכולל את כל הדפים שנלמדו מתחילת המחזור ב'דף היומי' ועד לאותו מועד, בפעם הראשונה 180 דף, בפעם השנייה 360 דף, וכן הלאה כשלבסוף נבחנים על הש"ס כולו בבת אחת...
התקשרתי למשרד של 'דרשו' בארה"ב, וסיפרתי שאני מתגורר

בדום אפריקה, שם אני עושה שליחות קודש בקהילה היהודית, להפיץ תורה ויהדות, אבל אני רוצה גם להיבחן ב'דרשו'. האם יש אפשרות לעשות את המבחנים גם בדרום אפריקה???

להפתעתי, השאלה שלי גררה שאלה חוזרת: "איך אנחנו יכולים לפתוח סניף של 'דרשו' אצלכם בדרום אפריקה???"

התרגשתי מאוד, ובאופן מידי התחלתי לעבוד על זה, עם שובי לדרום אפריקה ארגנתי קבוצה של כמה אברכים, וביחד למדנו ונבחנו על ה'דף היומי' תחילה 30 דף בכל חודש, לאחר מכן הגיע המבחן המסכם על 120 דף, ובהמשך מבחני 'קנין ש"ס'. זה היה מדהים, אבל הקבוצה היתה קטנה מאוד ומנתה רק אברכים.

שנתיים מאוחר יותר, כשהגיע סיום המחזור הראשון של 'הדף היומי' בהלכה ותחילת המחזור השני, הפעילות של 'דרשו' כבר פרצה את כל הגבולות. לא עוד קבוצה מצומצמת, אלא שיעורי משנה ברורה, חברותות, מבחנים, עשרות אנשים כבר היו שותפים, והמספר רק הלך והתרחב עם השנים.

כעבור חמש שנים נוספות, כבר היה סיום הש"ס ענקי, נשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטטר הגיע במיוחד לדרום אפריקה, מגיד המישרים הנודע רבי פסח קראהן שנחשב לדרשן המפורסם ביותר בקרב דוברי השפה האנגלית הגיע גם הוא ונשא נאום מרגש כל כך, האווירה היתה מחושמלת, כל יהודי יוהנסבורג התחברו לעניין, השיעורים התרחבו, זה היה מעמד עוצמתי של כח התורה, כבוד התורה, ומאז הפעילות רק הוסיפה להתרחב.

"כשהגיעה תוכנית 'עמוד היומי', נרשם שיא של כל הזמנים.

אמר הרב שטיינמן: "אתה מתכוון לזה שהיה גר ברחובות?", והלה השיב בחיוב. ופתאום הרב שטיינמן הפסיק את שטף דיבורו, הוא התרצן ונדרך, ואמר בקול כמוכיה את עצמו: "את ההוא שגר ברחובות אני זוכר למרות שאני זקן, ואילו את הגמרא אני לא זוכר מפני שאני זקן, הא?!"

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א, על הדרך הנכונה לקיים מצוות תוכחה, ועל המצווה המוטלת על מקבל התוכחה

"אלה הדברים אשר דבר משה" (דברים א', א')

"לפי שהן דברי תוכחות... לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודו של ישראל" (רש"י)

מגיד-המישרים רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מספר על שני משגיחים שהיו בישיבתו של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בברנוביץ: רבי ישראל יעקב לונצ'נסקי זצ"ל, ורבי יצחק ולדשיין זצ"ל. שניהם היו תלמידיו המובהקים של ה'סבא' מנובהרדוק, ורבי יצחק אף ערך את ספרו 'מדרגת האדם'. הם היו אנשי מעלה, צדיקים ולמדנים גדולים שלא יצאו מפתח בית המדרש.

ביום מן הימים נערכה שמחת חתונה לאחד הבחורים החשובים בישיבה ושניהם התכוונו לצאת לחתונה. החתונה נחגגה במרחק של כמה שעות נסיעה ברכבת, וזו יצאה פעמיים ביממה, בשעות הצהריים ובחצות הלילה. קבוצה של בחורים נסעה כבר בצהריים, ושני המשגיחים אחרו את הרכבת והחליטו לנסוע עם הקבוצה השנייה ברכבת של הלילה למרות שיחמיצו חלק מהחתונה. בדרכו לתחנת הרכבת, דפק רבי יצחק בביתו של רבי יעקב ישראל, כדי שילכו יחדיו, אך רבי יעקב ישראל לא פתח את הדלת, רק אמר מעבר לדלת לרבי יצחק כי החליט שלא להצטרף וביקשו שימסור בשמו 'מזל טוב' לחתן.

רבי יעקב ישראל לא היה אדם שמשנה תוכניות, כשהחליט משהו היה זה בהחלטה חזקה כברזל, ורבי יצחק התפלא מדוע נמלך-בו, ולתומו סבר שרעהו המשגיח אינו חש בטוב. אך למחרת כאשר חזר ראה אותו עומד על משמרתו.

כששאל מדוע לבסוף לא הצטרף לנסיעה, קיבל את המענה הבא: "בכל לילה אני הולך לישון סמוך לחצות, כי מוכרח אני לאגור כח ליום המחר. לאחר מאה ועשרים ישאלו אותי בשמים מדוע הלכת לישון כל-כך מוקדם? והרי לא נברא הלילה אלא ללימוד תורה (עירובין סה.). אענה שהעייפות מכריחה אותי ומחר הרי יש לי עוד יום של עבודת השם. אבל אם הייתי נוסע עכשיו לחתונה, יטענו כנגדי חזרה שהרי בעבור שמחת החתונה נשארתי ער עד לפנות בוקר. כלומר, שלחתונה יש לך כח, וללימוד לא?! לכן החלטתי ללכת לישון כמו תמיד כדי שהטענה שלי לא תיסתר מהנהגתי".

ראש הישיבה רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל שהיה איש אמת ולא חסך גם מעצמו ביקורת נוקבת, היה מתעכב תמיד על נקודות מעין אלה. בשיחה שעלה בה שמו של פלוני, אמר הרב שטיינמן: "אתה מתכוון לזה שהיה גר ברחובות?", והלה השיב בחיוב. ופתאום הרב שטיינמן הפסיק את שטף דיבורו, הוא התרצן ונדרך, ואמר קול כמוכיה את עצמו: "את ההוא שגר ברחובות אני זוכר למרות שאני זקן, ואילו את הגמרא אני לא זוכר מפני שאני זקן, הא?!"

לשמוח בביקורת

בספר 'ארחות חיים' להרא"ש כותב: "בשומעך תוכחה תשמח כמוצא שלל רב". במקום לכעוס, תשמח שזכית לשמוע ביקורת. אם לא התוכחה הזו, מי היה מוכיח אותך ומיישר אותך. אדם לא רואה את נגעי עצמו ומוכרח למוכיח שיעמידו על מקומו.

מגיד-המישרים רבי שלום שבדרון זצ"ל בבחרותו היה מלא מרץ ומלא שמחה, שגבלו בשובבות מסויימת. המשגיח בישיבת חברון, רבי יהודה לייב חסמן זצ"ל, בעל ה'אור יהל', היה משקיע בו שעות של שיחה ומוכיח אותו שוב ושוב.

בחורים שקינאו ביחס המיוחד שלו כלפי רבי שלום שאלוהו מדוע הוא 'מתעסק' עם רבי שלום כל-כך הרבה?

השיב המשגיח: "אתם, אם רק נדמה לכם שפגעתי בכבודכם, אתם כבר לא מגיעים להגיד לי 'גוט שבת'. אבל הבחור שלום גם כשאני

מוכיחו ומדבר איתו קשות, הוא מגיע שעה אחרי-כך לומר 'גוט שבת'... על אדם שמקבל תוכחה, אפשר להשפיע."

אונציין שרבי אהרן קוטלר זצ"ל מביא את חידושו של ספר 'חרדים' שאין רק מצווה על הכהנים לברך, אלא מצווה גם על ישראל להתברך מהם. מחדש רבי אהרן שכך גם במצות תוכחה. במצוות "הוכח תוכיח את עמיתך" כלולה גם מצוות עשה על אלו שמוכיחים אותם לשמוע ולקבל את התוכחה.

כיצד ראוי להוכיח?

מצד שני, יש ללמוד גם מיוסף הצדיק שהוכיח את האחים באופן הנעים ביותר שיכל. יוסף התאפק מלהתוודע בפניהם לעיני כולם, הוציא את כל הזרים מהחדר כדי שהאחים לא יתביישו. ולא רק אז התאפק, אלא כל המהלכים שקדמו להתגלות העידו על איפוק; משך זמן ארוך הוא מדד להם במידה-כנגד-מידה והוביל אותם תהליכים רבים מפני שקיווה שיתעוררו לבד, שיבינו בעצמם שחטאו כלפיו. וגם אחרי שגילה להם שהוא אחיהם, רק בדיבור השני אמר להם: "אשר מכרתם אותי מצרימה", ובתחילה רק אמר: "אני יוסף העוד אבי חי". הוא לא הזדרז להזכיר להם מפורשות את חטאיהם כלפיו. ובנוסף, מיד אמר להם: "וְעַתָּה אֶל תֵּעַצְבוּ וְאֶל יָחַד בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכַּרְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי לְמַחְיָה שָׁלַחְנִי אֱלֹקִים לְפָנֵיכֶם". לא חיפש להתענג על הרגע, לא ביקש להשפיל אותם.

גם מיעקב אביו לומדים איך להוכיח, איך להעיר לאנשים שאינם נוהגים כשורה. ראינו בפרשת ויצא שכשהגיע לחרן ורואה את רועי הצאן המקומיים שלא נוהגים ביושר, עוזבים את העבודה באמצע היום והולכים הביתה. זו היא גזלה! יעקב אסף אותם כדי לתת להם שיחת מוסר, ופתח ואמר "אחי". אומר רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל שזה מיוסד על חכמה גדולה. אם ברצונך להוכיח, פתח ואמור: "אחים יקרים", אל תפתח בהערה שלילית.

גם תלמידו הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, תמיד היה פותח שיחת מוסר: "טייערע ברידער!" ["אחים יקרים"]. אחרי המשפט הזה כבר הכל היה נשמע אחרת.

בלשון רך

בספר 'עבודת הקרבנות' שהוציא לאור חתנו של ה'חפץ חיים', רבי אהרן כהן זצ"ל, הוא צירף הדרכה מה'חפץ חיים' למשמיעי התוכחה: "אדוני מורי וחמי [שליט"א] [זצ"ל] היה אומר, כשאדם רוצה להוכיח את חברו על דבר כלשהו שעשה שלא כהוגן, הן במילי דשמיא והן במילי דארעא, צריך להוכיחו בלשון רך ובדברי נועם. ויזהר מאד שלא להביא את חברו לידי 'נצחנות', מפני שאם יוציא אותו על ידי תוכחתו מגדרו ויכריחו להתעקש, אז חס ושלום אין שכינה חשובה כנגדו, כיון שבא לכלל ניצוח אז רצונו משחדו לעבור על כל זדון בשאט-נפש ולא לשוב מפני שום דבר; הן מה ששייך למידת דרך-ארץ והן מה שנודע לחברו בנפשו.

"והנה בזמן האחרון הולכת ונעשית מצות התוכחה לענין הדורש שימת לב וחריצות רבה יותר ויותר. שכן מלפנים היתה על פי רוב

התוכחה נשמעת רק על חטאים קלים, והמוכיח היה נוהג להעיר את חברו בידידות על מה ששגג, ודבריו היו נכנסים לליבו. אבל לא כן הדברים בזמננו, אשר המוכיח ומקבל התוכחה המה שני סוגי אנשים שונים, והדברים שעליהם צריכים להוכיח המה גופי עוונות חס-ושלום, ויש בהם כדי להוציא את המוכיח מגדרו שידבר דברים קשים, ואז חס-ושלום יכולה תוכחה כזו להביא רק הפסד, ולגרום לחברו לחטא עוד יותר..."

והוא מסיים: "ודברי אמת של אדוני מורי וחמי מה שאמר שמצות התוכחה צריכה לימוד, בימינו על אחת כמה וכמה שהתוכחה צריכה לימוד ודעת איך להשתמש בה".

דמעות שורפות

שמעתי סיפור על רב אחד שנשא דרשה בפלורידה, ובתוך דבריו סיפר מעשה שאירע בישיבת ראדין. לרבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל נודע שאחד התלמידים התחיל להזניח את שמירת המצוות ואף חילל שבת רחמנא-ליצלן. קרא ה'חפץ חיים' לאותו בחור לחדרו ואחרי שהתייחדו זמן קצר יצא הבחור והשתנה לגמרי. והוסיף הרב, שאף כי לא נודע מה אמר ה'חפץ חיים' לבחור, נוכחו כולם ביכולתו להוכיח בנעימות ובחן אשר גרמו שדבריו נשמעו.

לאחר הדרשה ניגש אחד מהמאזינים לרב והציג את עצמו כאותו בחור שעמו אירע המעשה. ואז גילה לו מה היה באותה שיחה עם ה'חפץ חיים':

"נכנסתי לחדרו של ה'חפץ חיים' והוא לקח את ידי בתוך ידו הקדושה והתחיל לומר בלחש: 'שבת! שבת!', כך כמה וכמה פעמים, כשבתוך-כדי-כך עיניו זלגו דמעות שנטפו על ידי. הרגשתי כאילו ידי נשרפת מחום שלו... הוא לא אמר שום דיבורים נוספים, רק 'שבת! שבת!' כמה פעמים מעומק לבו".

כיצד מוכיחין

התפרסם לאחרונה סיפור על המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל. באחת השנים בעיצומה של תפילת מנחה ביום הכיפורים נכנס להיכל ישיבת 'באר יעקב' יהודי בן המושב 'תלמי מנשה', ניגש למשגיח וביקש: "אנחנו יושבים בבית הכנסת, אין לנו חזן שיתפלל איתנו ואף לא רב שימסור לנו דרשת התעוררות לפני נעילה. לכם ביישיבה לבטח יש הרבה רבנים, תנו לנו אחד שיתפלל איתנו וידרוש עבורנו".

המשגיח ביקש ממנו להמתין והרהר מי מהבחורים מתאים למשימה. לאחר קריאת התורה ניגש לבחור חשוב וביקש ממנו להתלוות למושב'ניק. הבחור אמר שלהתפלל יכול כי הוא מכיר את הנוסח, אבל כיצד ידרוש בפניהם דברי חיזוק? לשמור שבת, כשרות וכדומה, הרי דבריו יפלו על אוזניים ערלות?

השיב לו המשגיח: "אמת דיברת. אם תעלה לארון הקודש כשטלית מכסה את פניך ותפתח בדברי תוכחה: תשמרו כשרות! שבת! - יהיה מגיע לך שיתפסו אותך עם הטלית ויזרקו אותך מהחלון... אבל אם תעלה לארון קודש, תפתח את העיניים, תסתכל באהבה על

**"נכנסתי לחדרו של ה'חפץ חיים'
והוא לקח את ידי בתוך ידו
הקדושה והתחיל לומר בלחש:
'שבת! שבת!', כך כמה וכמה
פעמים, כשבתוך-כדי-כך עיניו
זלגו דמעות שנטפו על ידי..."**

אותו בחור לקח לתשומת-לבו והתחזק בשמירת הסדרים. הוא אמר למשגיח שהשינוי לטובה התרחש בעקבות הביקורת שהשמיע לו, מפני שהרגיש שהמשגיח חושב עליו טוב ואכפת לו ממנו למרות שהוא אחד מבין מאות תלמידים, והדבר רק חיזק ורומם אותו ולא פגע בכבודו.

ועוד סיפר כיצא-בכך שבחור באחת הישיבות שהוא שימש בהן כמשגיח לא הסכים ללמוד מוסר בשום פנים ואופן. הרבה דיבר אתו, הוכיחו, וניסה לשכנעו בכה ובכה - וללא הועיל. עד שגמר-אומר לפנות אליו בגישה חיובית ואמר לו: "הלא אתה בחור חשוב מאוד, אתה דמות נחשבת בעני תלמידי הישיבה. אם תלמד מוסר כראוי, בלי ספק תהיה לזה השפעה רבה על אחרים, וגם הם יתייחסו ללימוד המוסר ברצינות". רגע לאחר מכן פתח הבחור ספר מוסר והתחיל ללמוד.

עלינו ללמוד מכל אלו לא להוכיח בתוקפנות אלא בנעימות ובאהבה. (לעשות רצונך, ויגש - הרב בנימין גינזבורג)

המתפללים, ותעביר בדמיוןך את נסיבות חייהם. הלא רובם אודים מוצלים מאש שכל קרוביהם קדושים וטהורים שנשרפו במשרפות באושוויץ, וכשבאו לכאן שבורים ורצוצים התחילו מחדש את חייהם. ואז תפתח ותאמר להם: 'הא! מי היה מאמין שלאחר כל התלאות שעברתם נאספים אתם בבית הכנסת ביום הכיפורים ומבקשים להתפלל ולשמוע דברי התעוררות, מי אני לעומתכם?', הדברים האלו ישפיעו"

"אחרי הקדמה זו", סיים הרב וולבה, "תוכל לומר להם כל מה שתמצא. האוזניים יהיו כרויות, הלב יהיה פתוח לקבל. הכל תלוי בך, באיזו הקדמה תבחר לפתוח".

יכבדו אתכם בשמים

כאשר 'רכסים' התפתח כישב חרדי, כמה התנגדות נחרצת מצד חלק מהתושבים הרחוקים ממצוות. ועד-כדי-כך, שיום אחד הגיעו בריונים לישיבה להכות בתלמידי הישיבה ולאחר שהיכו כמה תלמידים מחוץ לבית-המדרש עמדו להיכנס לתוכו. המשגיח רבי דוב יפה זצ"ל שראה את המהומה אמר שהוא ידבר איתם. היה נראה שחס-ושלום כמעט ורצו להכותו, אבל כשראו את פניו נרתעו. נכנס איתם המשגיח בדברים ושאל היכן הם גרים, והם ענו שהינם תושבי רכסים. אמר להם המשגיח: "אינכם תושבי רכסים, אתם תושבי העולם העליון", "וגם אני", אמר להם המשגיח, "אני תושב רכסים אלא תושב העולם העליון".

ואז שאל אותם: האם אתם חושבים שבעולם העליון יהיה לכם נעים שיאמרו שהיכיתם בחורי ישיבה?! "... דברי המשגיח שנאמרו מתוך נעימות וידידות, חדרו אל ליבם ויותר לא נעשה כדבר הזה.

בחור חשוב

מורנו המשגיח רבי דן סגל שליט"א סיפר, שכאשר שימש כמשגיח בישיבת מיר בארצות הברית, הגיע בחור מבוגר ורציני ל'סדר' באיחור. התעניין אצלו המשגיח איך בחור כמוהו מגיע באיחור, והדגיש בתוך-כדי-דיבור שהוא משער שבטח יש לו סיבה טובה לכך.

מִלֵּאָה הָאָרֶץ דְּעָה **סניפי 'דרשו' ברחבי תבל**

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | מקסיקו
דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה | בלארוס
אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

"האמת שהורגלתי לשכנע את מגידי השיעורים בכל מיני צורות של שכנוע למה כדאי להם והם יכולים לפתוח מחדש את השיעור, אבל הפעם נשארתי עם פה פעור... לא היה לי מה לענות לו! זאת הסיבה הכי טובה ששמעתי אי פעם לסגירתו של שיעור"

פעיל 'דרשו' הוותיק הרה"ג ר' אהרן ידלר, ר"מ בישיבת 'באר יצחק' במודיעין עילית, מספר על שיעורי 'עמוד היומי' המיוחדים בעיר ומחוצה לה

המפרשים בצורה יסודית, ועכשיו היו צריכים ללמוד אותן שוב. עם כל ההנאה שבחזרה, הם רצו גם ללמוד משהו חדש, וכך נפל להם רעיון להקים שיעור מיוחד ב'עמוד היומי' לכל הבחורים המבוגרים. "למדנו מסכת ברכות ולאחריה מסכת שבת", הוא מספר, "וכשהגענו למסכת עירובין, השיעור נסגר מחוסר ציבור לעניין...". מסתבר שכל חברי השיעור התארכו והתחתנו... לא נשאר מי שישתתף בו. "האמת שהורגלתי לשכנע את מגידי השיעורים בכל מיני צורות של שכנוע למה כדאי להם והם יכולים לפתוח מחדש את השיעור, ולמה אסור להתייחס אף פעם ותמיד צריך לעשות עוד ניסיון, אולי הפעם זה יצליח יותר..."

"אבל הפעם נשארתי עם פה פעור... לא היה לי מה לענות לו! זאת הסיבה הכי טובה ששמעתי אי פעם לסגירתו של שיעור. הם פשוט התחתנו והתפזרו כל אחד בעיר מגוריו."

"אבל לא נשארתי זמן רב מדי בלי מילים", משלים הרב ידלר את סיפורו בחיוך, "מיד 'עליתי' על רעיון חדש. אמרתי לו שמאחר והם זכו לישועה שלהם בזכות השיעור ב'עמוד היומי', מן הראוי שהם ימשיכו ללמוד יחד, ואם כל אחד מתגורר בעיר אחרת, יתכבדו ויקימו קו טלפוני לשיעור יומי דרך הטלפון... ואם פעם אחת כבר זכו לישועה ומצאו את זיווגם, כל אחד ואחד מהם, ימשיכו ללמוד

אחד מוותיקי הפעילים של 'דרשו' ואחינו הוא הרה"ג ר' אהרן ידלר, ר"מ בישיבת 'באר יצחק', ומנהל מערך מוקדי המבחן של 'דרשו' בכל רחבי הארץ.

כחלק מפעילותו, מפקד הרב ידלר גם על כל מערך שיעורי 'דרשו' ב'עמוד היומי', ב'דף היומי' וב'דף היומי בהלכה' בעיר מגוריו מודיעין עילית.

במסגרת זו עמל הרב ידלר על פתיחתם של שיעורים חדשים ב'עמוד היומי', עם תחילת לימוד מסכת 'פסחים', בכ"ה תמוז.

"כחלק מהקמת השיעורים החדשים, עבדתי גם על חידוש פעילותם של שיעורים שנפתחו עם תחילת לימוד 'עמוד היומי' במסכת ברכות, ונסגרו מאז. מטבע הדברים, לא כל השיעורים שורדים לאורך זמן, ולאחר חקירה ודרישה החזקתי בידי רשימה של 14 שיעורים שנסגרו, כמטע כולם במהלך לימוד מסכת עירובין."

"פניתי למגידי השיעורים בזה אחר זה, כולם ענו לי בשמחה, וחלקם דווקא שמחו על הרעיון לפתוח מחדש את השיעור ולתת לרעיון הזה סיכוי נוסף. לפחות שבעה שיעורים מתוך אותם 14, חידשו את פעילותם."

"אחד השמות היה של הבחור החשוב מאור ביטון, תלמיד ישיבת ברכת ישראל בירושלים. לרגע חשבתי להימנע מליצור עמו קשר. שיעור שנמסר על ידי בחור... כמה זמן הוא כבר יכול להחזיק מעמד? יפה שהתחילו, ואין לי ציפייה שזה יחזיק הלאה."

"אבל אמרתי לעצמי, מה זאת העצלות הזאת? לא כך אנחנו עובדים ב'דרשו'. הדנ"א של הפעילות בארגון היא שאף פעם לא מתייאשים משום דבר, תמיד חותרים להצלחה ולהוספת עוד שיעור תורה, גם כשזה נראה רחוק ובלתי אפשרי."

"חייגתי את המספר שלו ושוחחתי עם הבחור היקר שהתגלה כתלמיד חכם לא קטן. כששאלתי אותו מדוע נסגר השיעור, זכיתי לשמוע סיפור מופלא!"

"מתברר שהם בהיו קבוצה של בחורים מעוכבי שידוך, כולם בחורים מבוגרים מאוד, שכבר נמצאים כמה וכמה שנים 'עמוק בשידוכים', ולא זכו למצוא את זיווגם עד כה. מדובר בבחורים רציניים שלמדו בישיבה עם כל ה'ברען' וה'גישמאק', ומאחר והם כבר היו מבוגרים, יצא שהם למדו בישיבות מסכתות שכבר למדו אותן בעבר עם כל

הוא אמר לי, שהוא לא מאמין
שהוא הצליח ללמד את
הבחורים הצעירים הללו את
כל מסכת עירובין על בוריה,
הוא פשוט בהלם מהעובדה
שהוא הצליח לעשות זאת

עירובין ותחילת הלימוד של מסכת 'פסחים'. הרב הופשטטר אפילו נשא דברים, וסיפר לבחורים כמה הוא נהנה לשמוע על כך שהם הצטרפו לרעיון של 'עמוד היומי' וזוכים להצליח בלימוד הזה, במיוחד כשה מחוץ לסדרי הישיבה ולא על חשבונם!

"אנחנו גם מלווים שיעורי 'עמוד היומי' בנמסרים בדרכים, קבוצות של אברכים שנוסעים ל'מיר' או להיכלי התורה האחרים, ובדרך לומדים יחד את העמוד היומי, או מלמדים שלומדים בחדר המלמדים בחיידר, או שיעור ענק שנמסר ב'מתמידים' לתלמידי כיתות ח' מכל החיידרים במודיעין עילית, וכמובן אין ספור שיעורים של רבנים גאונים, ממש מגדולי התורה שמוסרים שיעורים יום יום ומתקדמים בקצב של עמוד היומי, כדי שהשיעור שלהם יהיה חלק מהדבר הגדול והנפלא הזה.

"והאמת?", מסיים הרב ידלר את דבריו הנרגשים, "זה דבר שרק 'דרשו' מסוגל לעשות, לצאת עם תוכנית לימוד כל כך מיוחדת שמגיעה בארבע רמות קושי והיקף, כך שהיא מתאימה לבחורים צעירים וגם לאברכים בני תורה, תלמידי חכמים מופלגים. זה מסוג הדברים שרק 'דרשו' יכול לעשות".

'עמוד היומי' ובעז"ה יבשרו כולם בקרוב על בן זכר בשעה טובה... הבחור מאור ביטון שבינתיים כבר הפך ל'הרב מאור ביטון', הבטיח לשקול את העניין ברצינות, והאמת שאני עדיין מחכה לעדכון לשמוע שהשיעור באמת הוקם".

בעצם הסיפור הוא על ישועה גדולה שזכו לה משתתפי השיעור בזכות לימוד 'עמוד היומי'???

"אפשר לומר שזה רק חלק מהסיפור", משיב הרב ידלר. "הסיפור המלא הוא שאני לא מפסיק לשמוע על אנשים שהתחילו ללמוד ומרגישים סיפוק והנאה עצומה. אנשים שזה שינה להם את החיים, לא אחד ואל שניים.

"אני יכול לומר לכם שאצלנו בקריית ספר היו לנו ארבעה מוקדים של חלוקת חוברות לימוד 'עמוד היומי' עם 'עין העמוד'. שמנו בכל מוקד 600 חוברות, ובתוך יומיים לא נשאר מהן זכר, היינו צריכים להוסיף עוד ועוד חוברות במוקדים, והתקשינו מאוד לעמוד בקצב. עם ישראל פשוט מתחבר ללימוד 'עמוד היומי', המהפכה הזאת כבר יצאה לדרך, ובעוצמה אדירה!

"אצלנו בישיבת 'באר יצחק', יש שיעור 'עמוד היומי' מדי ערב. במסכת עירובין היו לנו בשיעור כשמונה בחורים פחות או יותר, ועכשיו מדובר על כל הישיבה! למה? כי בשנה שעברה למדו בישיבת מסכת פסחים, ועכשיו מתחילים 'עמוד היומי' במסכת פסחים, הבחורים הבינו שיש להם כאן הזדמנות פז לעשות 'חזרה' על כל המסכת בקצב של עמוד ליום, וכולם ללא יוצא מן הכלל קפצו על העגלה בשמחה רבה.

"יש פה שיעור ענק אפילו בישיבה קטנה! בישיבת 'דרך התורה' כאן בעיר, הגיע אחד הר"מים, הרב גפני, והקים שיעור 'עמוד היומי' לאחר סדרי הלימוד, רק למי שרוצה, לא חייבים. הוא סיים איתם מסכתות ברכות שבת ועירובין. הוא אמר לי, שהוא לא מאמין שהוא הצליח ללמד את הבחורים הצעירים הללו את כל מסכת עירובין על בוריה, הוא פשוט בהלם מהעובדה שהוא הצליח לעשות זאת. 45 בחורים משתתפים בשיעור שלו מדי ערב!!!

"ואכן, גילם הצעיר של הלומדים לא נעלם מעיני ההנהלה ב'דרשו', וכדי להפגין את ההערכה למסירות שלהם להשתתפות בשיעור, הגיע נשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטטר שליט"א יחד עם כל הנהלת 'דרשו', כדי לחגוג יחד עם תלמידי הישיבה את היסוס של מסכת

יידיש | Français | Español | English

מגוון רחב של שיעורי דף היומי בבלי, דף היומי ירושלמי, דף היומי בהלכה;
'העמוד היומי', בקו השיעורים והתוכן של 'דרשו' - 077-2222-666 או 4992*

הוא שוחח עם הילד והציע: "כתוב את דברך על מכתב, ואני מבטיח שהוא יגיע לידיים של הנשיא בתוך ימים אחדים." הילד הסכים. וכך, בכתב יד רועד, ניסח את שורותיו: "לכבוד הנשיא דונלד טראמפ"

על כמות ואיכות במספר בני ישראל, והערבות ההדדית שנגזרת מאותה איכות

הרב מאיר בנימיני

וְהַנֶּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב" (דברים א', י')

רבים מהמפרשים, עומדים על ביאור דברי הכתוב והמושג של "כוכבי השמים לרוב", בשאלה מדוע נקטה התורה הקדושה דוגמה כזאת של "כוכבים".

זאת ועוד, בלימוד הבנת דברי הכתוב, תמה רבינו החיד"א זיע"א, הרי זה לא מכבר ספר משה רבינו את בני ישראל והגיע למניין המדויק של העם הנבחר. ואם כן הלא הוא ידע כמה מונה העם, כמה יש בכלל ישראל, מדוע איפה אומרת כאן התורה "והנכם היום ככוכבי השמים לרוב", והלא ניתן בקלות לכתוב את המספר המדויק, ומדוע כתבה התורה כ"כוכבי השמים לרוב", ללא מנין מדויק?

כאן, מלמדת אותנו התורה, כי כלל ישראל אינו נמדד בכמות, אין מושג של "הרוב קובע", כדי לדעת מה היא הדרך, אין זה מספיק שמניין בני ישראל יגיע למיליונים רבים. השאלה שצריכה תמיד להישאל היא, מה קורה עם אותם יהודים, עד כמה הם קרובים לבורא עולם, עד כמה הם קשורים לקב"ה, עד כמה מצבם הרוחני שפיר, מה עתיד בניהם ובנותיהם?

וזהו שמביאה וכותבת התורה הקדושה, כלל ישראל שהחל משיעבוד למצרים ולתועבותיה, אתם ששהיתם במקום, בו ניסו לנתק אתכם, לבולל אתכם, להטמיע אתכם, לרוקן את התכנים, אתם כעת "כוכבי השמים לרוב", קשורים לקב"ה, עיניכם לשמים, כי בכך בחר ד' מכל העמים, בכך ש"נתן לכם את תורתו", רק אז כולכם בבחינת עם ואדם, וכמאמר חז"ל (יבמות סא.) "אתם קרויין אדם ואין הגויים קרויין אדם".

כבשה בין שבעים זאבים

המסר הזה מחלחל מאז ימות עולם, כאשר מה שקובע הוא לא הכמות, אלא האיכות, כאשר כלל ישראל, המעט מכל העמים, נרדף כל הדורות, אך נשאר תמיד כצוק איתן, נחלתו של הקב"ה, ותמיד ידם על העליונה.

כבר אצל בחיר האבות יעקב אבינו ע"ה, נלמד כלל זה, וכפי שכותב רש"י בפרשת וישב: "הפשתני הזה, נכנסו גמליו טעונים פשתן. הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה? היה פיקח אחד משיב הכתובים למעלה, תמה ואמר: מי יכול לכבוש את כולן? מה כתיב למטה: "אלה תולדות יעקב-יוסף", וכתב "והיה בית יעקב אש, ובית

יוסף להבה ובית עשו לקש" - ניצוץ יצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם".

הפחמי, עומד ותמה, משתאה ונבהל, "אנה יכנס כל הפשתן הזה?". יש כאן כמות כה גדולה, מאימת מפחידה, מה עושים? הוא אינו יודע את נפשו. ואז מגיע הפיקח, פיקח אחד, שמבהיר את התמונה ואת המצב, ומעמיד את הניצוץ אל מול רוב הפשתן. אל מול הררי הפשתן, הניצוץ הוא זעיר, כמעט לא נראה, אך די בו כדי להלהיט, כדי להעלות שלהבת, לכלות את הכמות הגדולה, הנראית כמאימת, כי כאשר יש אש להבה, ניצוץ קטן של אמת, בכוחו האיכותי לגבור על הכמות כולה!

וזאת שמעידה התורה הקדושה, "לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם... כי אתם המעט מכל העמים" (דברים ז', ז'). ואף הקיסר אדריינוס שמשל בכל העולם, נעמד ואמר: "גדולה היא הכבשה שעומדת בין שבעים זאבים" (מדרש אסתר רבה י'). למרות כל המלחמות והמאבקים, הכבשה התקיימה נשארה ותוסיף להתקיים לנצח, ואילו שבעים הזאבים חולפים מן העולם..

להדליק ניצוץ

כאשר כלל ישראל מחזיק בידו את הניצוץ, חובה עליו לדאוג להדליקו, לכלות את הקש, גם אם הוא מאיים לפגוע בחלקים אחרים מכלל ישראל. חובת ה"ערבות" של כל יחיד ויחיד אל כל שאר אחיו היהודים, מחייבת לחשוב בצורה של "כלל ישראל",

לראות כיצד האיות הרוחנית, תציל כמה שיותר יהודים, הערבות ההדדית, מחייבת כל אחד ואחד, להיות ערב עבור אחיו, במיוחד אלו הנתונים בצרה - ובעיקר הצרה הרוחנית, ובשביה - גם כאן בעיקר זו הרוחנית, כי כאשר יש יהודים, המנסים להשתמש ב"כמות" שבידם, בכוח, בשלטון, בכסף, בשררה ובשאר היכולות שהשיגו, כדי לפגוע בחיי הרוח של יהודים, של צעירים, של יושבי בתי המדרשות, הרי שאז כל אחד, חייב להיות חלק מהניצוץ, זה שמבעיר ומכלה את ה"קש", המאיים.

בספר 'לרומם' מובא המעשה הבא: יהודי שומר תורה ומצוות נסע לשמחה משפחתית בארצות הברית. האיש שכר רכב וניווט את דרכו בכבישים הזרים והמסועפים באמצעות תכנת הווויז. מספר רגעים לאחר שהרכב השתלב באוטוסטרדה סואנת ומרובת נתיבים, הכריז הווויז על שבייתה והפסיק לעבוד. בארצות הברית ישנם כבישים גדולים וארוכים שמחברים בין מדינה למדינה. כשמחמיצים פניה אחת, נאלצים לנסוע עשרות קילומטרים עד שמגיעים לצומת בה ניתן לעשות פרסה ולהסתובב בחזרה.

היהודי החרדי, שבקושי ידע לקרוא אנגלית, ולא יכול היה להיעזר בשילוט הכבישים, מצא את עצמו באמצע האוטוסטרדה המהירה מבלי לדעת להיכן לנסוע. הוא ידע היטב שאם יפספס פניה אחת הוא יאלץ לנסוע ולנסוע בלי סוף. בליט ברירה הוא החליט שלפני הפניה הבאה הוא עוצר את הרכב, יוצא החוצה ומושיט את אצבעו לעזרה, בתקווה שאחד הנהגים יעצור בצד הכביש הסואן ויורה לו את הדרך.

א יידישע גוי

בסייעתא דשמיא, כעבור מספר דקות עצר לידו נהג גוי ששאל: 'למה עצרת? איך אפשר לעזור לך?' היהודי הסביר באנגלית רצוצה מלווה במחוות ידים, שהווויז שבק חיים והוא לא יודע לנווט את הרכב למחוז חפצו. לשמחתו הרבה השיב הגוי כי גם הוא נוסע לאותו מקום: 'סע אחריי ותגיע בדיוק למקום שאתה צריך'.

הגוי עמד להכנס לרכבו ולהמשיך בנסיעה, כשלפתע עצר בצד הדרך רכב נוסף. מהרכב הגיעו שני אברכים אמריקאים שפנו ליהודי בעברית: 'הכל בסדר? אפשר לעזור במשהו?'

'תודה רבה!' השיב היהודי, 'עצרת כי אני לא מכיר את הדרך. אבל יש פה כבר איזה גוי שהציע לי לנסוע אחריו' שלושת היהודים עמדו להכנס לרכביהם, כשלפתע פנה אליהם הגוי בבקשה לא צפויה: 'חכו רגע, אני רוצה להראות לכם משהו מעניין'.

הגוי ניגש לרכבו, פתח את תא המטען ושלף קובע סמט חסידי וחליפה ארוכה ושחורה. היהודים הביטו בהשתאות בביגוד החסידי ושאלו בתדהמה: 'מה לך וללבוש של יהודים שומרי תורה ומצוות, בשביל מה אתה צריך קובע וחליפה של יהודים חסידיים?'

הגוי העלה חיוך על פניו והסביר: 'אתם יודעים מה ההבדל בין יהודי לגוי? בעבר כשהייתי נתקע באמצע הכביש, יכולתי לעמוד בצד ולנופף לעזרה במשך שעות בלי שאף אחד יסתכל לכוון שלי ויעצור להגיש עזרה. אבל עם הזמן למדתי מניסיוני, שיהודים לא זונחים

את אחיהם בצרה. כשיהודי מושיט אצבע לעזרה, מיד עוצרים לידו כמה יהודים שמנסים לסייע לו בכל דרך אפשרית, בדיוק כמו שקרה עכשיו, שאחד מכם עצר ותוך חמש דקות עצרו עוד שני יהודים והציעו לו עזרה.

הבנתי שכל היהודים הם כמו משפחה אחת. כל היהודים הם כמו אחים. כל אחד מהם מרגיש את הלב של השני. כל אחד מהם רוצה לעזור לאחר.

חשבתי לעצמי: כמה חבל שלא נולדתי יהודי, אבל אז עלה במוחי רעיון מבריק. אני לא צריך להיות יהודי כדי לקבל עזרה. אם פעם אתקע באמצע הדרך אתחפש ליהודי, ומיד יצוצו כמה יהודים טובים שיעצרו לידי וישמחו להושיט לי עזרה. אמנם מהר מאד הם יגלו שאני לא יהודי, אבל לאחר שכבר עצרו בצד, הם לא ינטשו אותי לבד בלי תמיכה.

מאז אני מחזיק ברכב בקביעות קובע וחליפה של יהודים. כמו שיש לי גלגל רזרבי לשעת חרום, יש לי ברכב בגדי הצלה לשעת חרום. כך אני יודע שאף פעם לא אעמוד לבד בצד הדרך, כך אני בטוח שתמיד יהיה מי שיעצור לידי ויושיט יד לעזרה'.

חנינה נשיאותית

אחת הדוגמאות בה העולם היהודי הבין מהי ערבות הדדית היה עם שחרורו של הרב שלום מרדכי רובשקין מהכלא, כאשר אלפי יהודים מכל המחנות והחוגים רקדו פשוטו כמשמעו ברחובות, כשחשו את ה"ערבות ההדדית" כשזכה לקבל חנינה נשיאותית.

על עוצמת הערבות ההדדית מסופר מעשה נרגש: בארצות הברית, בארץ האפשרויות והמרחקים, חי יהודי בשם הרב פרידמן - איש חסד מופלא, המקדיש את ימיו לעשיית טוב ועמל של צדקה. בנו של אותו יהודי, ילד כבן תשע, נשא בליבו משאלה. לא בקשה לעצמו, לא תקווה לרווח אישי, אלא תפילה חרישית עבור יהודי אחר, שמעולם לא פגש, אך חש עליו אחריות כאילו היה בן משפחתו. באמריקה פועל ארגון נדיב הנקרא "הגשמת חלום", שמטרתו להעניק לילדים במצבים קשים את האפשרות לממש חלום יקר. התקציב מוגבל - עד עשרת אלפים דולר - אך הלב רחב והנכונות רבה. ילדי עמים שונים מבקשים בדרך כלל לטוס, לראות מקומות רחוקים, או לפגוש דמויות מפורסמות מעולם הבידור.

ואז הגיע תורו של הילד היהודי. נציגי הארגון הגיעו לשמוע ממנו מה היא בקשת ליבו. הוא הביט בהם ואמר דבר שלא ציפו לו: "אני רוצה לפגוש את נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ." אנשי הארגון הופתעו. מדובר בבקשה שדורשת סידורים רחבים, תיאומים, אבטחה, ולמעלה מכך - חריגה ניכרת מתקציבים.

הם ניסו לשכנע, הציעו חלופות, אך הילד עמד על שלו. לא עניין אישי הניע אותו - אלא שליחות של אמת: "יש לי משהו לומר לו. משהו חשוב, למען יהודי אחר."

מכתב לנשיא

הדברים הגיעו לאוזניו של ראש הארגון, שהתרשם מהנחישות. הוא

שוחח עם הילד והציע: "כתוב את דבריך על מכתב, ואני מבטיח שהוא יגיע לידיים של הנשיא בתוך ימים אחדים." הילד הסכים. וכך, בכתב יד רועד, ניסח את שורותיו: "לכבוד הנשיא דונלד טראמפ. תודה על עמידתך לצד עם ישראל. איני יודע כמה זמן עוד אהיה כאן, אך נותר לי דבר אחד בלבד: יש יהודי ששמו רובשקין, ירא שמיים ונאמן לתורה, שהושם מאחורי סורג ובריה שנים רבות על לא עוול. הוא אב לשבעה ילדים, אשתו נשברת, והם מחכים שיחזור. אני מתחנן אליך - תן לו חנינה. תן לילדים שלו את אבא בחזרה."

המכתב הונח על שולחנו של הנשיא יומיים לפני סיום חג החנוכה תשע"ח. הנשיא קרא בו, התרגש, ואף ביקש מבתו שתקרא באוזניו - מרוב התרגשות לא הצליח לקרוא בעצמו. לראשונה מזה למעלה ממאה שנה, העניק נשיא אמריקני חנינה בשנה הראשונה לכהונתו - בזכות קולו של ילד יהודי, שנשא את כאבו של אח אחר באומה. הסיפור הזה - אינו רק על רחמים או על פלא. הוא צוהר לגודל האחריות שבין איש לרעהו בישראל. ילד קטן, בלי היכרות מוקדמת,

בחר להקדיש את רגעו היקר לא למען עצמו - אלא כדי לקיים את הערבות ההדדית שבין יהודי ליהודי. הוא לא ראה את רובשקין מימיו, אך חש עליו אחריות. זה לא היה מעשה של רחמים בלבד - אלא מעשה של ברית, של קבלת אחריות אמיתית על כל אח מעם ישראל, באשר הוא.

כי בעם הזה, כל אחד הוא ערב לשני. אין יהודי בודד. אפילו ילד - חש שהוא נושא על כתפיו את כאבו של יהודי רחוק, כאילו היה אחיו. "כל ישראל ערבים זה בזה", לא כמליצה אלא כחיים של ממש. אילו שאלו ילד אחר, בן עם אחר, מה חלומי - ודאי היה מבקש חופשה, הרפתקה, או מתנה. אך הילד היהודי? חלומי הוא להציל אח יהודי מן הצער, להקל את לבם של ילדים אחרים, לפעול מתוך אחריות פנימית טהורה, הנובעת מעצם היותו בן לעם הקודש. "עם זו יצרת לי - תהלתי יספרו!" - זו האומה אשר אפילו ילדיה הקטנים מרגישים ששלומי של הזולת הוא שלהם.

(מעובד מתוך אפריון שלמה - ליקוטי שמואל)

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי אילמלך בידרמן

העיקריות שמחמתם בחרו בו הוא כי ביררו עליו אצל השונא שלו, והלה השמיצו בפה מלא באמרו שניהל בעבר גני ילדים והיה 'קמצן' גדול, ולא השקיע לרווחת הילדים והמחנכים יותר מכפי המינימום, ומאחר ששמעו 'שבחים' אלו אמרו לעצמם אדרבה דווקא איש כזה אנו מחפשים, כי המוסדות אינם משופעים בכסף, ונצרכים אנו למנהל שישמור על ה'קופה' ולא יפזר מעות.

רגליו מוליכות

סיפר 'בעל הנס', שהיה דר באותו בניין שהתמוטט לפני כמה שבועות (בשנת תשפ"א) על יושביו במימאי שבמדינת פלורידה, שכמה שבועות מקודם לאותו הלילה נסע עם כל בני משפחתו לעיר אחרת וחזרו באותו הלילה לביתם, משנכנסו לבית ורצו להעלות את האור, הוברר להם לצערם כי 'משום מה' נפל זרם העלעקטרי (חשמל), וכל הבית שרוי בחשיכה גדולה, ועל הכל אי אפשר להפעיל את המזגן להקל מעליהם את החום הנורא והמעיק. בלית ברירה הלכו עם כל בני הבית לבית מלון שבקרבת מקום

לשהות שם בלילה, האב לקח את בני המשפחה ברכבו, משבא להחנות את רכבו הבין שה'חניה' תעלה לו ממון ודמים, אמר לעצמו, לא ולא, מספיק שאנו נשלם ממון על הלינה - לא אשלם על החניה, הוריד את בני המשפחה, ובגפו נסע להחנות את הרכב בחנייה שבביתו על מנת לחזור משם לבית המלון ברגל. והנה באותו רגע שסילק רגליו מהבניין קרס הבנין רח"ל, אין צורך לתאר שמאותו ה'רכב' לא נשתייר שריד ופליט. ומלבד גילוי ההשגחה המדוקדקת בבחינת 'לרגעים תבחננו' ושנפרעו ממנו רק ברכושו, וכלשון הזה"ק (תיקון"ז קמג): 'אית מאן דפרע בממוניה ואית מאן דפרע בנפשיה', הרי נוכח לראות כי אותה 'מכת חושך' (הפסקת חשמל) נועדה להציל אותו ואת כל משפחתו ממיתה משונה לחיים. כי הכל מודים שלא בנקל מקבל האדם את העובדא - שבעמדו על פתח ביתו אחר 'גלות' של כמה שבועות אינו יכול להדליק את האור, כמה רוגז וכו' כרוכים בזה... אך לאמיתו של דבר אותו חושך היה גילוי אור יקרות להצילם ולהחיותם...

(מלוקט מתוך 'באר הפרשה' דברים תשפ"א)

המשך מעמוד 6 | הרה"ג ר' אריה טבק

מאחר ומדובר בקהילה שמבוססת על בעלי תשובה שרובם לא למדו בישיבות, לימוד הגמרא בקצב של דף ליום היה קשה להם, לא כולם הצליחו. אבל עמוד אחד ביום זה שווה לכל נפש, וכשיש גם את המפרשים שמובאים ב'עיון העמוד', זה גם נותן הרבה גישמאק והנאה בלימוד, וזה מוסיף עוד ועוד ידע למי שכן יכול ללמוד עמוד בקלות יחסית, כך שכולם מחוברים לזה, ומספר הלומדים הוכפל.

"כשהגעתי לביקור מיוחד בקהילה שאני כל כך אוהב, לסיום של מסכת עירובין, ההתרגשות שלי היתה עצומה. אי אפשר לתאר! יהודים שאני כל כך אוהב כל כך הרבה שנים חייתי איתם וליוויתי אותם בצעדים המופלאים שלהם להתקרב עוד ועוד לתורה הקדושה ולנותן התורה, והנה הם מסיימים את מסכת עירובין! לא פחות. מה אומר ומה אדבר, מדובר ב'מופת' של ממש, וזה מסוג המופתים שרק 'דרשו' יכול לעשות..."

בין הזמנים זה הזמן!

לטובת נבחני 'דרשו'
אנו שמחים לעדכן
שבערים אשר בהן קווי ד' יחליפו כח
יפעלו גם מוקדי מבחן בשעות מורחבות

מוקדים אלו יפעלו
ביום שישי, י"ד אב תשפ"ה
החל מהשעה 10 בבוקר
ועד לשעה 14.30 בצהריים

ובמסגרת פעילותם ניתן יהיה להיבחן בכל תכניות הלימוד

ברוכים הבאים

לרובבות המצטרפים החדשים ב'עמוד היומי'
לרגל השתתפותם במבחן הראשון במסכת פסחים
על הדפים ב. - ח.
אל תפספסו את ההזדמנות!
משתתפים במבחן ומצטרפים מידיה למסלול המלגות!

וקוֹי ה' יַחְלִיפוּ כֹחַ

אשדוד

בית המדרש מאקווא,
רח' התלמוד 1, רובע ז'

רכסים

בית הכנסת חניכי הישיבות,
גבעת החרובים

יסודות

בית הכנסת המרכזי,
בשטיבל החדש

קוממיות

בית הכנסת המרכזי

בכל רחבי הארץ

מוקדי יום שישי פעילים כרגיל
פרטים בעמודות 'נדריים פלוס'

צפת

בית הכנסת חניכי הישיבות,
רח' צה"ל 5, שכונת מאור חיים

מירון

ציון הרשב"י, בחדר יעקב אבינו
בין השעות 12:00-7:30

טבריה

בית הכנסת קרלין סטאלין (עז"נ),
רח' בן צבי יצחק 2

חיפה

בית הכנסת המקלט,
רח' מנדלי מוכר ספרים 1, נווה שאנן

נתניה

כולל צאנו - מרכז התורה (קומה ב'),
רח' סעדיה גאון 10, קרית צאנו

לקראת תחילת זמן אלו ועליית לשיבות הגדולות

כ־4000 בחורים התכנסו למעמד 'סדר הכנה' מבית 'דרשו'

אלפי מסיימי הישי"ק מכל רחבי הארץ התכנסו בבני ברק למעמד השנתי לקראת עלייתם לשיבות הגדולות • את משא ההדרכה המרכזי נשאו מרן רבינו רה"י הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א ומרן הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א חבר מועצת הגאונים

אחרים. בישי"ק לא היה לכם נסיון כזה, אבל יתכן שבישיבה גדולה יהיה לכם הנסיון הזה."

"תדעו" הזהיר מרן רה"י "שאסור לבחור לחשוב חצי מחשבה לצאת מהישיבה. התורה שלנו מביאה

את כל הישועות על עם ישראל. והסיבה לכך היא שהתורה שלנו גורמת לכך שהקדוש ברוך הוא יותר קרוב אלינו, וזה גופא נותן את הסייעתא דשמיא ורק כך נוכל להצליח. על ידי הלימוד שלכם ברמה הכי גבוהה, זה יביא את ה'כבוד שמים' והגאולה השלמה במהרה בימינו אמן."

כ־4000 בחורים מכל רחבי הארץ התכנסו ביום חמישי כ"ח תמוז באולמי 'ארמונות חן' בבני ברק למעמד 'סדר הכנה' שנערך זה למעלה משני עשורים ביוזמת המעצמה התורנית

'דרשו', במטרה להדריך ולהכין את בני הישיבות לקראת השלב המשמעותי ביותר בחייהם: עלייתם לשיבות הגדולות. בסיומו של משא הדרכה מרומם התייחס מרן הגרמ"ה הירש שליט"א גם לסוגיית האקטואליות של סוגיית גיוס בני הישיבות. "יש אנשים שמפגשים בחורים: תצא מהישיבה למקומות שונים

צילום: עקיבא שיינברג

ראש ישיבת 'חברון' מרן הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א הרחיב במשא מעמיק על עולמו ותפקידו של בן ישיבה בדורנו. הגאון הגדול רבי מסעוד בן שמעון שליט"א מרא דאתרא בני ברק נשא דברי חיזוק נפלאים אודות המעלה הסגולית של העולים לישיבות הגדולות. דברי פתיחה נשא הגאון רבי יעקב שטרנשוס שליט"א, משגיח ישיבת 'שערי שמועות', ודברי חיזוק מיוחדים מנשיא דרשו הרה"ג רבי דוד הופשטטר שליט"א שעמד על חשיבות ההכנה הנכונה לעתידם הרוחני של בני הישיבות.

בקשב רב האזינו בני הישיבות לרב שיח מרתק, מעשיר ומרומם, עם ראשי הישיבות, הגאון הגדול רבי יהושע אייכנשטיין שליט"א ראש ישיבת 'יד אהרון', הגאון הגדול רבי בונים שרייבר שליט"א ראש ישיבת 'נתיב הדעת', הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א ראש ישיבת פוניבז', בהנחיתו של הג"ר בנימין בירנצוויג, ר"מ בישיבת 'אמרי משה', כאשר לדיון עלו שורת סוגיות שעומדות בלב ההתמודדויות היומיומיות של בני הישיבות, ועצות נבונות להצלחה לעלות בדרך העולה לבנין קומת האדם של בן הישיבה ברוממות נעלה.

"כשכיהנתי בתפקידי, בתור ראש העיר, ראיתי אנשים שכל אימת שהיו רואים אותי היו 'משתחווים' לי! כשעברתי ברחוב הם היו 'משתכשכים' בי, נצמדים אלי. בו ביום שהם שמעו שאני עומד לפרוש - אף אחד מהם כבר לא הכיר אותי..."

הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על פחיתותה של מידת החנופה הנובעת מחסרון האמונה בבורא יתברך

"לא תכירו פנים בְּמִשְׁפָּט" (דברים א', י"ז)

הספרי כותב, כי מפסוק זה לומדים אזהרה לאיסור חנופה. הרמב"ן במקום מסביר שהאזהרה היא שלא להחניף לרשעים. הגמרא מספרת על אגריפס המלך, שהיה קורא בתורה, וכשהגיע לפסוק (דברים יז, טו) "לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא" זלגו עיניו דמעות, וזאת משום שהוא לא היה מזרע ישראל. ואמרו לו חכמי ישראל: "אחינו אתה". והגמרא אומרת כי באותה שעה התחייבו "שונאיהם של ישראל" כליה, בגלל שהחניפו לו, לאגריפס.

שמעתי מרבי שבתאי יודלביץ זצ"ל, א"י ר' שפסעל, הוא היה 'מגיד' אמיתי, וכך אמר:

החמור שאל את הכלב: "אני לא מבין, אני עובד כל היום 'כמו חמור', מבוקר עד ערב סוחר משאות על גבי, ובעל הבית לא אוהב אותי. ואלו אתה, הכלב, לא עובד כלום וכולם אוהבים אותך, מלטפים אותך, מטיילים אתך, אתה ממש 'מלך'. מה הסוד שלך?" אמר לו הכלב: "בא ואלמד אותך את הסוד! בלילה, כאשר בעל הבית מביא לך לאכול, תוציא לשון, תלקק אותו... כך הוא יאהב אותך... תבין היטב: גם בעל הבית זקוק לליטוף! אם תלטף אותו - הוא גם ילטף אותך!"

הגיע הלילה. בעל הבית הגיש לחמור את מנתו. החמור הוציא את לשונו הארוכה והחל ללקק את אדונו לאורך ולרוחב, כשמפיו נוזל ריר בכמויות נדיבות...

בעל הבית התרגז מאוד והחל לצעוק עליו בקולי קולות: "חמור שכמוך! מה אתה עושה לי?! ממחר בבוקר אכפיל ואשלש את עבודתך עד שתלמד איך מתנהגים..."

למחרת בבוקר פנה החמור לכלב ואמר לו: "כלב שכמוך! למה רימית אותי? עשיתי כמו שאמרת לי לעשות, ליטפתי את בעל הבית, ורק נזק יצא לי מזה..."

אמר לו הכלב: "זוהי אומנות מיוחדת לדעת איך ללקק... אני, הכלב, יודע איך מלקקים. אתה, החמור, לא בקי במלאכה זו..."

כך היה ר' שפסעל עושה ליצנות מהחנפנים...

לא כולם יודעים להחניף. במקרים רבים החנופה מאד, מאד, לא

מוצלחת... אבל "כלב" - יודע להחניף! הוא יודע טוב מאד ללקק...

כש"אין" - עושים ענין מכל "יש"

ה"שערי תשובה" מביא: "אמרו רבותינו: אם יש עליך רעים, מקצתם - משבחים, ומקצתם - מוכיחים, אהוב את המוכיחים ושנא את המשבחים, כי אלה - לחיי עולם יביאוך, ואלה - ברעתך ישמחוך, כי ישבחוך!"

המוכיח מביא לך תועלת. הוא נותן לך מוסר ובכך הוא מביא אותך לחיי עולם! החנפן - לא מביא לך כל תועלת. "לא נשאר לך ביד" מאומה מכל החנופה.

זאת ועוד: מי שמוכיח אותך, נותן לך מוסר - סימן שהוא מחזיק ממך! הוא אוהב שיש לך כוחות להשתפר, לכן הוא בוחר להוכיח אותך. מי שמתחנף אליך - לא מחזיק ממך באמת... כעת, לפי שעה, הוא משבח אותך, אבל בתוך לבו - אין לו הערכה אמיתית כלפיך.

משל למה הדבר דומה? תינוק - לא יודע ללכת. כשהוא גדל מעט ומתחיל לפסוע כמה פסיעות - שמחה וששון! התלהבות...

מה יש? מה קרה? על מה ההתלהבות? התשובה: כיון שבעיקרון הילד לא יודע ללכת, ממילא עושים עניין מכל פסיעה שלו.

כן הוא החנפן. הוא משבח אותך, מתלהב ממך, עושה ענין מכל דבר קטן. מדוע? כי באמת הוא לא אוהב ממך...

כש"אין" - עושים ענין מכל "יש"...

מדוע עזב ה"בית הלוי" את העיר סלוצק?

רבן ומאורם של ישראל, ה"בית הלוי" זצ"ל, היה רב בעיר הגדולה סלוצק במשך עשר שנים. בנו, ר' יושע בער, מספר כי הוא עזב את העיר בעקבות מעשה שאירע:

באותה התקופה החלה המודרניזציה להתגבר. ל"גבירים המתחדשים" כבר "לא התאים" לשלוח את ילדיהם ל"חידדים המיושנים" והחלו לשלוח אותם לבתי ספר מודרניים.

בנו של אחד הגבירים הגיע למצוות. הגביר התכונן לערוך לו סעודה מפוארת, וכדי "להשלים את התמונה" הוא נכנס למעונו של ה"בית הלוי" להזמין להשתתף בסעודה.

שאל אותו ה"בית הלוי": "באיזו סוגיה ידרוש הבחור, נער בר המצווה?"

הגביר התבלבל לגמרי... בבית הספר של בנו לא ממש לומדים סוגיות...

הוא השיב ואמר: "כבוד הרב יודע! הילדים של היום הם לא הילדים של פעם... הילדים של היום כבר לא אומרים פלפול בבר המצווה שלהם..."

נענה ה"בית הלוי" ואמר לגביר: "אם הנער לא דורש בדברי תורה-הרי זה 'מושב לצים' ואינני הולך למקום שכזה!"

האבא ניסה לשכנע את הרב: "אין אדם טורח בסעודה ומפסידה! ערכנו סעודה שלמה, ישתתפו בה אנשים חשובים, וכולם מחכים שהרב יבוא". אך הרב נשאר בשלו: "זה לא נקרא בר מצווה! כולם יאכלו וישתו ולא יגידו דברי תורה? לכזאת בר מצווה אני לא הולך" והנה, בעוד השניים מדברים, הגיע אדם נוסף, עני ואביון, ביחד עם בנו, לבקש ברכה מהרב לרגל היכנסו של הנער לעול תורה ומצוות. האיש לא התכונן להטריח את הרב להשתתף בשמחה. כל כוונתו הייתה, כאמור, רק לבקש את ברכת הרב.

האיש האזין לשיחה של הרב עם הגביר, ולפתע אזור אומץ ושאל: "אולי יכול הרב לבוא להשתתף בשמחה שלנו. בני, נער בר המצווה, הכין פלפול ארוך, ולכבוד גדול יהיה זה לנו אם יטרח הרב ויבוא לשמחתנו, ואף יאזין לדברי התורה שיאמר הבן".

נענה ה"בית הלוי" על אתר ואמר: "אליכם, בע"ה, אבוא! ילד שלומד בחיידר תורה, ואומר דברי תורה - אבוא להשתתף בשמחתו!"

הגביר ראה, שמע ונדדה. "אֵלֵי - הוא לא בא, ולשלעפער הזה - כן..." הוא מיהר לספר לחבריו מה שהרב "עולל" לו: "מילא אם הרב לא היה הולך בכלל לבר מצוות - ניחא, אבל אליו כן ואלי לא, רק בגלל שבנו לומד בחיידר ובני לא - דבר כזה לא מתקבל על הדעת", אמר.

הוא החליט לנקום ברב!

בהיותו גביר, בעל השפעה רבה בעיר, פנה לבעל האכסניה בה התגורר הרב והורה לו באופן חד משמעי להוציא את הרב מביתו. במקביל הוציא הודעה לכל בעלי הבתים שבעיר לבל יהינו להשכיר את דירותיהם לרב!

בעל האכסניה נאלץ, בעל כרחו, להודיע לרב על הצורך לפנות את האכסניה. הרב הבין למצוקתו והרגיע אותו: "אני מבין אותך, אתה חייב לשמוע בקולו של הגביר. אם לא תשמע לדבריו עלול אתה למצוא את עצמך ללא פרנסה, ללא פת לחם".

הרב ניסה למצוא מקום מגורים אחר, ומשנתקל שוב ושוב בסירוב, הבין את שעולל לו הגביר...

והנה, מושל העיר, גוי מבטן ומלידה, שהעריך מאוד את הרב, שמע את כל הסיפור ואמר לרב: "אני אתן לך דירה מפוארת, חנים אין כסף, ובלבד שתישאר עמנו, בעירנו".

אך ה"בית הלוי" חשש שמא יהיה בזה חילול השם ועזב את העיר. בצורה שכזאת קיים ה"בית הלוי" את ה"לא תחניפו". הוא לא נרתע להשמיע את דעתו הברורה, דעת תורה, באוזניו של הגביר, ואף אם הדבר יהיה כרוך בכך איבוד מקום המגורים.

רק בהנחה לארנונה

מי שחי בארנונה - יודע שהכל מאת ה'. אף לא אחד יכול לעזור לו - חוץ מהבורא יתברך! לאדם כזה אין מה, ואין למי, להחניף! סיפר לי יהודי נאמן, ראש עירייה לשעבר: "כשכיהנתי בתפקידי, בתור ראש העיר, ראיתי אנשים שכל אימת שהיו רואים אותי היו 'משתחוים' לי! כשעברתי ברחוב הם היו 'משתכשכים' בי, נצמדים אלי, לעיתים היתה התקהלות גדולה, וקרוב היה המצב לכלל סכנת נפשות.

והנה נוכחתי בדבר מעניין: בו ביום שהם שמעו שאני עומד לפרוש, עוד בטרם פרשתי בפועל - אף אחד מהם כבר לא הכיר אותי... כשעברו לידי - אפילו לא נדו לי בראשם לשלום...

הרגשתי את הגועל נפש שבדבר: כל עוד היו צריכים הנחה בארנונה, או אישור בנייה - אני קיים! יש לי את כל המעלות הטובות שבעולם! אבל בו ברגע שהם כבר לא היו צריכים אותי - נהפכתי פשוט לאוויר... כאילו אני לא קיים!

רבותי! הבה ונזכור: כשיש ארנונה בבורא עולם - אין צורך להחניף לאיש!

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן, תודתנו ל"פה נוף' ספרים)

הדרך היחידה לחיים יהודיים כהלכה

דף היומי בהלכה - התוכנית שכל גדולי ישראל העידו על הצלחתה

רבי איסר זלמן מלצר אמר לחתנו רבי אהרן קוטלר שהטעם שהוא מרבה להתפלל בבתי כנסת חסידיים משום ששם יש אווירה של שמחה...

השמחה על פניו של האדם היא עד נאמן להיותו מכיר וירא את הקב"ה

"ולמכיר נתתי את הגלעד" (דברים ג', ט"ו)

לביטול התורה, והשמוח נוסף לו חשק ללמוד תורה כך כותב רבי חיים ויטל.

מעשה בשתי משפחות

וכשעושים דברים מתוך עצבות אז גם דברים הכי גדולים יכולים להביא לידי כשלון רח"ל, וידוע הסיפור עם רבי משה פינשטיין על שתי משפחות ששמרו שבת במסירות נפש גם בימי הקושי הגדול שהיה אז באמריקה, ומשפחה אחת זכתה שכל יוצ"ח יצאו שומרי שבת, ואילו במשפחה השנייה יצאו כולם לתרבות רעה, ואמר רבי משה שאמנם שתי המשפחות שמרו שבת במסיר"נ, אבל המשפחה הראשונה עשתה זאת בשמחה ולכן היא זכתה לנחת, משא"כ במשפחה השנייה, ששם האבא עשה זאת בתסכול ובחוסר שמחה אלא כל הזמן התאונן על הסבל והקושי שיש לו משמירת השבת, אז אפי' שמסר את הנפש לזה בכ"א הוא לא זכה לנחת מיוצ"ח וכולם יצאו לתרבות רעה.

הרי לנו השכר ולהבדיל העונש של השמחה. וידוע מגדולי ישראל שבית שיש בו שמחה מתפקד בצורה נכונה ובריאה וישתדל להרבות בהקרנת השמחה לילדים, ועיי"כ גם יכול להשפיע עליהם שילכו בדרך ה' וגם זה נותן להם כוחות ולא פחות מזה לתלמידים וכל אדם באשר הוא.

ואין מגיעים לידי שמחה? אומר החינוך במצווה טז', עיי' שיעשה פעולה חיצונית לעורר את השמחה בליבו. והדוגמאות לכך הן רבות, עיי' הכנה מרובה לקיום המצווה, או נישוק המצווה כמו אלו שמנשקים את הסוכה והלולב ועוד דברים בסגנון זה וכ"א כפי הבנתו.

רבי איסר זלמן מלצר אמר לחתנו רבי אהרן קוטלר שהטעם שהוא

אוהבן של ישראל הרה"ק רבי דוד'ל מלעלוב זיע"א, היה אומר בקדשו על הפסוק בפרשתנו "ולמכיר נתתי את הגלעד", למכיר, היינו למי שמכיר את הקב"ה, נתתי את הגיל - עד. הגיל, השמחה השורה על פני האדם, היא לאות ולעדות שהוא מכיר את בוראו, ירא אותו ובוטח בו, ולכן תדיר שורה השמחה על פניו, ואינו דואג את דאגת המחר.

הרה"ג ר' שלמה קולדצקי מביא בגיליונו הנפלא 'וארטים לפרשת השבוע', שכתוב בשערי תשובה לרבינו יונה שער ד שעבודת השם צריכה להיות בשמחה. ואם לא, באים עיי"ז כל הקללות הכתובות בפרשתנו ה"י.

וכן כתב הרמב"ם: (הלכות סוכה ולולב פרק ח הלכה טו) השמחה שישמוח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו, ראוי להפרע ממנו, שנאמר: תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב.

ועבודת השם בשמחה היא תכלית שלמות האדם. וכמו"ש במשנ"ב סי' תרסט וז"ל שם: והעידו על האר"י שהמעלה העליונה שהשיג היתה מכח שמחת המצוה שהיתה בו.

וברע"ב כתב שעל השמחה במצווה מקבלים שכר מיוחד מעבר לשכר שמקבלים על המצווה עצמה.

ואיתא נמי במדרש שהנבואה שורה רק מתוך שמחה, ורבי ישראל סלנטר כתב שתקנון היצר הוא עיי' שהאדם שש בעבודת ה'.

וידוע מה שאמרו גדולי החסידות על הפסוק כי בשמחה תצאו שע"י השמחה אפשר לצאת מכל הצרות כי השמחה ממתיקה את הדינים והקטרוגים וזה מברית את היגון והאנחה.

על הפסוק הזורעים בדמעה ברינה יקצורו, הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברינה נושא אלומותיו, רבי זושא מאניפולי היה אומר מי שעובד את ה' בהרגשה של כבודות ויגון, והיינו הלוח ילך ובכה, אז יזכה לנושא משך הזרע השכר שלו הוא זרעים קטנים, אבל העובד את ה' ברינה והיינו בא יבא ברינה, אז נושא אלומותיו הוא מקבל שכר גדול שזה אלומות והם חבילות גדולות.

וכבר אמר שלמה ב'קהלת' "וראיתי כי אין טוב מאשר ישמח האדם במעשיו", וכתב האורחות צדיקים שע"י השמחה מצליח האדם בכל דרכיו והשמחה היא עיקר גדול בעבודת ה'. וכתב הבעש"ט שכל המחלות באות מעצבות, ואמר רבי אהרן מקרלין העצבות מביאה את האדם לכל העבירות והשמחה מביאה לעשיית כל המצוות בשלימות. וכל היסורים באים מעצבות, וכן עצבות גורמת

מרבח להתפלל בבתי כנסת חסידיים משום ששם יש אווירה של שמחה.

הסבא מסלבודקא היה משתדל הרבה להרבות בשיבתו רוח טובה ואווירה של שמחה תמיד ובעיקר בחגים וכדו', והסבא היה רואה בעניין השמחה והשירה תנאי להתעוררות הלימוד והרחבת הדעת להצלחה בתורה מתוך התרוממות הרוח.

מידות רעות נגד שמחה

הרב מברסקי היה אומר שהקב"ה ברא באדם את טבע השמחה והסיפוק, וכשגדלים, המידות הרעות מקלקלות את השמחה הטבעית.

הרב שטינמן בשנים האחרונות לחייו הביא שאצל החסידים יש מידי פעם אירועים של שמחה לכלל הציבור, וזה גורם התחדשות ומכניס שמחה בלב, וד"ז מאוד חסר אצל אחרים. והרב שטינמן היה סבור שקשה לאדם לחיות כל הזמן באווירה של רצינות וצריך שתהיה מידי פעם שמחה ועודד מאוד לעשות בשיבות עונג שבת ומלווה מלכה וכדו' בשביל לעורר את השמחה בעבודת ה'.

ואכן העניין הזה נכנס היטב לשיבות הליטאיות. ובתקופת הקורונה מסר שיחות כמה פעמים רבי גרשון אדלשטיין שלימוד התורה הוא חשוב עד למאוד, אבל צריך שיהיה בשמחה ובהומור קצת ובאווירה נעימה ורגועה. ורבי חיים קניבסקי רגיל על לשונו הרבה אמירת מילתא דבדיחותא לשמח את כל הסובבים ודעתו שד"ז יכול למנוע הרבה בעיות כגון חינוך ילדים ובעיות בשלום בית.

וגם עבודת התשובה צריך שתיעשה מתוך שמחה, ומסופר על הרבי רבי שאול ממודז'יץ שע"י גיוניו, רבים שפרקו כל עול תורה ומצוות חזרו בתשובה שלימה, ומי ששרוי בשמחה פחות ופחות חוטא.

רבי בן ציון אבא שאול היה מיוחד במידת השמחה והיה אומר שהמפתח לעשיית התשובה הוא שמחה שזה מביא את האדם לתשובה שלימה. ובפרט בתקופות אלו של ימים נוראים היה מרבח לשמח אנשים ולומר להם תראו מה זה הימים האלו שהקב"ה נתן לנו, כמה טוב הוא ה' שנתן לנו את הימים האלו לשוב בתשובה שלימה.

והיה מרבח להסביר שמי ששמח זה לבד מביא אותו לשוב. והיערות דבש כותב שתכלית שלמות האדם הוא להיות בשמחה.

ועיקר השמחה צריכה להיות בעבודת ה' וישמח מכל מצווה שעושה, והחפץ חיים היה עושה חשבון הנפש והיה חושש מאוד מזה שלא מספיק עבד את ה' בשמחה, וידוע שהרב מפוניבז' היה נהנה כל שנה ללכת לשוק ארבעת המינים רק כדי לראות יהודים נהנים ממצוות ד' מינים והיה עומד שעות ע"ג שעות רק בשביל לראות עניין נשגב זה.

סעודת מצוה

סיפר רבי אברהם ועקנין מעשה ביהודי צדיק, עני מרוד, שהיו לו חובות רבים לאנשים, והגיע זמן פרעונם ולא היה לו מהיכן להחזיר להם.

יום אחד היה הולך שחוח וכפוף, ועיניו למטה, ופתאום אורו עיניו,

הוא ראה שרשרת זהב טהור, הוא שמח שמחה גדולה על המציאה, לא מפני שעל ידה יוכל להחזיר את חובותיו, אלא שעל ידה זכוהו מן השמים לקיים מצות השבת אבידה.

הרים את השרשרת הניחה בכיסו ומיהר לכתוב מודעות למי שאבד יקבלו על פי סימנים כדת וכהלכה.

עבר שבוע שבועיים חדש וחדישים ואף אחד לא בא לבקש את אבדתו, כעבור שנה פנה אדם אל מוצא האבדה, שבדרך מקרה נתקל במודעה, נזכר שאבדה לו השרשרת, ונתן סימנים.

ניגש בעל הבית לארון, וראה שאכן הסימנים נכונים, ביקש ממנו להמתין כמה דקות כי הוא יוצא לכמה דקות וכבר חוזר. לאחר כמה דקות חזר עם סל מלא מצרכים שקנה מהמכולת ואיתו באו עוד כמה אנשים שאסף להשלים מנין. הושיט ידו והוציא פת ומיני פרפראות ואמר רבותי טלו ידכם לסעודת מצוה, גם אמר לאורח שיטול ידים לסעודה, באמצע הסעודה מזג יין לכוסות ועשו לחיים, תמהו כולם לשם מה זאת? האם יש סיום מסכת? או סעודת הודיה? אמר להם: לא ולא, סעודת מצוה כפשוטה, לפני שנה מצאתי שרשרת, ועכשיו, אני זוכה לקיים את מצות השבת אבידה ומיד אמר: לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה כמו שכתוב בתורה השב תשיבם לאחריך, ויהי נועם וכו' והוציא את השרשרת ונתנה לאורח בשמחה עצומה.

מצוה נדירה

בספר בקדושתו של אהרן על האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא מסופר שפעם אחת מצא הרב בול דואר על הארץ בביתו, התכופץ בזריזות, הרימה מן הארץ וביקש לברר למי שייך הבול, בהכריזו בשמחה על מצות השבת אבידה. לא הניחו מידו עד שנודע לו כי הוא של הגבאי רבי שלום פויגל. ר' שלום כבר פנה לביתו באותו יום, והיה צורך להמתין עד למחרת כדי לקיים את המצוה. מה גדלה שמחתו של מרן כפי שמתארים מקורביו בערגה, כל אותו היום היה אצלו ממש בחינת יום טוב, על שנזדמנה לידו מצות עשה דאורייתא של השבת אבידה, מצוה שהיא על פי רוב בעיני האנשים, בפרט בדבר פעוט, בבחינת מצוה קלה.

לפנות בוקר כבר הודיע כי היום יש להזדרז ולהתפלל מוקדם, כי מצוה שאינה שכיחה - בכל אופן בשביל מרן ודאי היתה זו אינה שכיחה, כי אימתי היה יוצא מביתו? צריך להזדרז ולקיימה בהידור מצוה, ולכן נזדרז היום, עד כי יבא רבי שלום, ונוכל לקיים מיד מצות השבת אבידה. וכך היה, כשהגיע השמש, קיים הרב את המצוה בשמחה גדולה מצות השבת אבידה...

היום המאושר ביותר

החפץ חיים הביא משל מאלף על עבודת ה' בשמחה. אדם אחד הלך על שפת הנהר, וראה נער נסחף במערבולת, מיד קפץ למים ומשה אותו, והציל את חייו. התברר שהציל את בן המלך.

המלך הכיר לו טובה, והורה שיכניסוהו לאוצר המלוכה ליום תמים, כל מה שיקח יהיה שלו. יצא בשקים גדושים אבנים טובות ומרגליות,

היה אחד שהיה לו 'חיוב' להתפלל לפני העמוד ביום מסוים בשנה מחמת יארצייט לאביו, והיה האיש הזה מתפלל במהירות עצומה. הצדיק שידע את מנהגו של איש זה להיחפז בתפילתו, לא אבה להתפלל עמו את תפילת המנחה

לכל זמן ועת, ולא כל בני האדם ולא כל הזמנים שווים

הרב אליהו שור

"רב לְכֶם שְׁכֶת בְּהַר הָהָא" (דברים א', ו')

לכל אדם תפקיד משלו בעולמו של הקב"ה. בכל סיטואציה ובכל מצב, קיימת שליחות שאותה עלינו לבצע. לא הרי תפקידו של אדם פלוני כתפקידו של פלמוני רעהו, ועוד יותר - אף אצל כל אדם, אותו אדם, אין דומה תפקידו בשעה זו לתפקידו בשעה הקרובה אליה. ואין הכוונה דווקא ליזמנים ועתים קבועים, שבהם הדבר מוגדר כגדר של 'שחור לבן', שהרי ברור שיש עת לתפילת שחרית, יש שעות שבהן מותר לקרות קריאת שמע וכן הלאה.

עיתים אלו ברורים הם ביותר, אך יש זמנים שהם בגדר 'השטח האפור', כלומר: אין הגדרה מדויקת מה עלינו לעשות עכשיו. ובעיתים אלו נטושה המערכה.

מסופר על החפץ חיים זצ"ל שמצא פנאי לשוחח באריכות עם יהודי קשה יום דווקא בלילה הקדוש ביותר של השנה - ליל יום הכיפורים. כמו כן מסופר על גביר שאמר תהילים בליל יום הכיפורים, ושילחו מרן רבי חיים בריסקער לביתו בהסבירו לו שתפקידו בעולם הוא לפזר מעותיו לעניים ולנצרכים ולבל יסתפק באמירת תהילים בלילה זה בלבד!

כלל גדול: לפעמים ישנם זמנים, שהם מתעתעים, הרי במבט שטחי - בלילה הקדוש הלזה, ליל יום הכיפורים - החובה הוא להיצמד אל ספר התהילים ביותר, אך החפץ חיים באותה שנה שקל את הדברים והסיק שהפעם תפקידו לשוחח עם בחור קשה יום, ומשעה שהסיק כך בדעתו הגדולה לא הסתכל על כלום, רק על כך שזה מה שהוא צריך לעשות בעת הזאת!

מתיקות התורה

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מרדכי מראחמיסטריווקא זצ"ל שהיה נזהר ביותר שלא לפגוע באחר. התמדתו בתורה של צדיק זה, היתה גדולה ועצומה בכל קנה מידה אפשרי. יום ולילה לא ישבות מתלמודו, קשור והדוק היה לגמרא ולנותן התורה באופן מבהיל.

הצצה קלה לגודל דביקותו בתורה אפשר לקבל ממה התרחש עמו לאחר שנפטר אביו הרה"ק רבי יוחנן ראחמיסטריווקא זי"ע. הלווייה גדולה ומכובדת נערכה לאביו בהשתתפות אלפי חסידים, אוהדים ושלומי אמוני ישראל מירושלים ואף מסביב לה, כראוי וכיאות לרבה

ומנהיגה של עדת חסידי ראחמיסטריווקא.

מנהג בית טשערנוביל, השושלת ממנה צמחה חצר הקודש ראחמיסטריווקא, שכשמתלק הרבי עטרת ראשם, אזי כותבים החסידים קויתלא'ך, בהם הם מפרטים את שמותיהם ובקשותיהם ומשימים אותם בציון הרבי. אף בהלויה גדולה זו התכוננו לעריכת מנהג זה, ובראשונה התכבד הרבי החדש הרה"ק רבי ישראל מרדכי לשלשל את פתקאטו. ואכן הרבי עשה כן בזריזות.

חסיד זריז (טרי... ונמהר...) השתחל וצד בידיו את הקוויטל שהרבי כתב זה עתה, סקרן היה לדעת את תוכנו ואת אשר מבקש הרבי מאביו זצ"ל שזה עתה הסתלק לבית עולמו, שיפעל בעבורו בשעה שהוא נוטל את כתר ההנהגה ואת אדרת האדמו"רות. 'מסתמא יבקש הוא לסיעתא דשמיא בהנהגה', סבר החסיד. לכשפתחו את הקוויטל מצאו כתוב בו איך הרבי מתחנך בו מעומק נפשו ומפנימיות ליבו. בכותבו את הדברים האלו:

"שאזכר להרגיש נועם ומתיקות התורה!!" כך היה כתוב על הקוויטל של הרבי.

"שאזכר להרגיש נועם ומתיקות התורה!!" הא, ותו לא! רק מתיקות התורה מבקש הרבי החדש! לא הנהגה ולא כתר! מתיקות התורה, אותה הוא מבקש! עד כדי כך היה הרבי קשור לתורה ולעמלה כל ימי חייו!

טריק שכזה

דרכו של הרבי היתה להתפלל תפילת המנחה בבית מדרשו בשעה

בחופשה הראשונה שקיבלו מהצבא, שאל אותם רבי ירוחם: "הרי אתם בחורי ישיבה עדינים. בקושי מסוגלים להזיז יד ורגל. איך אתם מסתדרים עם כל הנוקשות של הצבא הרוסי?"

מגיד המישרים רבי גואל אלקריף שליט"א עם הסבר נפלא מה חטאו ומה פשעו של הרוצח בשגגה

"אנחנו נעלה ונלחמנו" (דברים א', מ"א)

הרוצח בשגגה, עליו לעזוב את המשפחה שלו, את בית הכנסת שלו, את הקהילה שלו, את העבודה שלו, ולנוס אל עיר מקלט. אם יש לו חתונות של קרובי משפחה, הקרובים אליו מאד, הוא לא יכול להשתתף בהן, משום שאם יצא מעיר המקלט - גואל הדם רשאי יהיה להרוג אותו. אם בעיר המקלט רוצים לכבד אותו - עליו להודיע מפורשות: "רוצח אני" כדי שאולי יימנעו ולא ייתנו לו כבוד. לדעה אחת, גם כששב לעירו לאחר מות הכהן הגדול - אינו יכול לשוב לשררה שלו כבראשונה, ואם שימש, למשל, כדיין - אינו יכול לשוב לתפקידו. ויש להבין, מה רוצים ממנו? הרי הוא היה שוגג! המשגיח ממיר רבי ירוחם זצ"ל אומר כאן הרגש נפלא, על פי מעשה שהיה עם שניים מתלמידיו:

הצבא הרוסי גייס לשירותיו את כל הבחורים שהגיעו לגיל גיוס. מדובר על צבא קשוח, עם מפקדים רשעים גמורים, שמתעמר בחייליו ללא חשבון. כדי להיפטר מהשירות הצבאי היו בחורי הישיבה צמים, עושים סיגופים, כדי להיראות חולים וחלשים. היו כאלו שקיבלו "סמיכה" לרבנות, ועל ידי זה נפטרו מהשירות.

דא עקא, לא כולם מצאו דרך להתחמק, ושני בחורים מהישיבה נאלצו להתגייס. בחופשה הראשונה שקיבלו מהצבא, המקום הראשון שאליו הגיעו היה: הישיבה. לרבי ירוחם.

שאל אותם רבי ירוחם: "הרי אתם בחורי ישיבה עדינים. בקושי מסוגלים להזיז יד ורגל. איך אתם מסתדרים עם כל הנוקשות של הצבא הרוסי?"

והם סיפרו: "מימינו לא רכבנו על סוסים. אדרבה! כל פעם שראינו סוס - ברחנו לצד השני כדי שלא ייתן לנו בעיטה... כשהגענו לצבא, קבוצה של חיילים, פקד המפקד: 'כולם עולים על הסוסים ודוהרים קדימה! עוד כמה עשרות מטרים יש תעלה עמוקה - צריך לדלג עליה! מי שיצליח - יישאר חי, ומי שלא יצליח - יקבל כדור בראש! קדימה!' הוא נתן שריקה וכולם, ללא יוצא מהכלל, הצליחו לדלג על

התעלה! גם אנחנו, שמעודנו לא רכבנו על סוס..."

אמר רבי ירוחם: איך הם באמת הצליחו? מה הסוד? הסוד הוא: כשאדם "מוכרח" - הוא מצליח. כשאדם מסתפק אם הוא יכול או לא יכול - הוא עלול להיכשל. כשאדם לא מסתפק, אין דבר כזה "לא יכול", והוא מרגיש שהוא "מוכרח" - הוא יצליח!

אם רוצח בשגגה היה יודע: אני "מוכרח" להציל נפש! אני "מוכרח" שדבר כזה לא יקרה! הוא לא היה הורג אותו! הוא היה מצליח לעשות שמיניות באוויר ומצליח לא להרוג אותו. הסיבה שהוא הרג אותו היא, כיון שלא הרגיש הכרח להציל נפש. הוא הרגיש שעליו לעשות את כל מה שיש באפשרותו לעשות - ואת זה הוא עשה!

על כך שלא הרגיש "מוכרח", הוא נשלח לגלות.

ומכאן יש ליהודי ללמוד מוסר השכל: גם בעבודת ה' עליו להרגיש "מוכרח". הוא אינו עובד את ה' כי נוח לו, מתאים לו או כי יש לו כוח, אלא כי הוא "מוכרח" לעבוד את ה'. או אז, הוא יגלה את מלוא הכוחות הטמונים בו, שאפילו לא ידע אודות קיומם. הוא יהיה מסוגל לעשות דברים שאפילו לא חלם ולא האמין שהוא מסוגל לעשות.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך על פרשת מטות, התורה והברכה ל"פה נוף" ספרים)

הצטרף לצגינו של מלך

השתלב בתוכניות הלימוד והבחינה של 'דרשו', והיה חבר במעצמה התורנית הגדולה בעולם

מתוקים מדבש

כאשר ה'נתיבות שלום' שמע על זה הוא אמר, "בבקשה תביאו לי את ארון הבגדים הזה. אני רוצה שזה ישמש כארון הקודש. ארון בגדים עם מראה שיהודי מסר נפש עליה..."

אם יראה איש... (א לה)

הרה"ח רבי אהרן וינברג שליט"א סיפר בשם דודו הרה"ק בעל הנתיבות שלום מסלונים זצ"ל על הרה"ח ר' מתתיהו לוריא זצ"ל, שהיה חסיד סלונים מפורסם: כאשר הוא התחתן, והחל לגדל ילדים, הם קנו ארון בגדים חדש.

דלת הארון הייתה מכוסה במראה ענקית ור' מתתיהו הוטרד מכך, מאחר והיה מקפיד שלא להביט במראה. אבל אשתו אמרה לו, "אנחנו צריכים את זה, הילדים צריכים את זה". לכבודה של אשתו הוא לא אמר כלום.

אחרי ארבעים שנה, היא נפטרה, ויום אחרי שקם מהשבעה, הוא ביקש מילדיו להזמין סבלים. "בבקשה תוציאו את ארון הבגדים. זה תמיד הפריע לי. אבל למען אשתי, לכבוד אשתי, לא רציתי להפריע לה".

באותה שנה, ר' מתתיהו השיא נכד. באותה חתונה, סבי, האדמו"ר מסלונים, הברכת אברהם, זכותו יגן עלינו, השתתף, והוא ישב יחד עם ר' מתתיהו. ומישהו צילם תמונה יפה של שניהם יושבים יחד. חודש אחרי החתונה, הנכד בא לסבא, ר' מתתיהו, והראה לו את התמונה. ר' מתתיהו לקח את התמונה ואמר, "וואו, זה הרבי. אבל מי זה לידו? זה נראה כמו יהודי ירא שמים. מי זה היהודי הזה?" והנכד הביט בו בחוסר אמון. "סבא, זו תמונה שלך. זו הדמות שלך". ר' מתתיהו היה בהלם. הוא הסמיק. הוא חיך ואמר, "אה, חשבתי שזה יהודי ירא שמים".

והוא פנה לנכד ואמר לו, "אני מזהיר אותך לעולם לא לחזור על הסיפור הזה לאף אחד. אל תספר לאיש שלא זיהיתי את עצמי בתמונה".

בר"ח תמוז, תשל"ו הוא נפטר, ורק אז פתח הנכד את פיו וסיפר את הסיפור. כאשר ה'נתיבות שלום' שמע על זה - באותו הזמן הם בנו מחדש את בית הכנסת של סלונים, והם היו צריכים ארון קודש זמני - הוא אמר, "בבקשה תביאו לי את ארון הבגדים הזה. אני רוצה שזה ישמש כארון הקודש. ארון בגדים עם מראה שיהודי מסר נפש עליה. עשרות פעמים ביום, הוא עבר ליד המראה הזאת בדירתו הקטנה, ומעולם לא הציץ בה כדי לראות את דמותו. אני רוצה שזה יהיה ארון הקודש בסלונים".

רבי ברוך בער התיישב במקומו, ולצדו רבי שלום אישישוקר. הרעבעצין הגישה כוס תה. והרב גרוסנס? הוא רכון כל העת מתחת למטה, מתאמץ שלא להשמיע קול - ומטה את אזנו...

בדרך אשר תלכו בה (א לג)

מגיד המישרים הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל סיפר על הרב גרוסנס שלמד בבחרותו בתחילה בראדין, אצל החפץ חיים, ואחר כך עבר ללמוד בקמניץ, אצל רבי ברוך בער זצ"ל.

ביתו של רבי ברוך בער היה סיפור בפני עצמו. כי היה בית פתוח וממש הפקר לכולם. הבחורים היו נכנסים ויוצאים, עושים להם בבית מה שהצטרכו, בישלו וטיגנו וכיוצא בזה. רבי ברוך בער ישב לו בחדרו ולמד וכל ההמולה לא היתה נוגעת לו. הרבנית מצידה, היא הפקירה הכל, לא היתה לה פינה משלה, הכל נתנה לאחרים - לבחורים, שכאמור, עשו לעצמם בבית מה שרק רצו.

אבל יוצא מן הכלל היה, כאשר בא לבית איזה אורח חשוב ורצה לדבר איתו ביחידות, אז כבר דאגה הרבנית לומר לבחורים, לכו לשלום, ואחר שיצאו היתה סוגרת את הדלת ורבי ברוך בער היה מסתגר עם האורח ומשוחח עמו.

ערב אחד ראה הרב גרוסנס בתפילת ערבית את רבי שלום אישישוקר שהיה תלמיד מובהק של החפץ חיים [אגב תלמיד מובהק - ותיקי ראדין היו מספרים שפעם בראש השנה השמייע החפץ חיים דברי התעוררות וכשסיים העיר רבי שלום אישישוקר לחבירו רבי אלחנן: "כמדומה כבר אמר הכל אשתקד מלה במלה" אך רבי אלחנן לא

הסכים אתו: "אין ביהמ"ד בלא חידוש, הפעם הכילו דבריו שמונה מילים חדשות!", והבין שלאחר התפילה הוא יכנס לרבי ברוך בער. אנשים רבים רצו להיות נוכחים במפגש המעניין הזה, אבל הרבנית של רבי ברוך בער לא אפשרה להם להיכנס פנימה.

הרב גרוסנס הסתקרון מאד לשמוע את הדברים, מה עשה? הוא התגנב מבעוד מועד לביתו של רבי ברוך בער, נשכב מתחת למטה בחדר והמתין בסבלנות...

רבי שלום אישישוקר עשה את דרכו לביתו של רבי ברוך בער. כשהגיע, הורתה הרבנית לכולם לעזוב את הבית. ר' ברוך בער התיישב במקומו, ולצדו רבי שלום אישישוקר. הרעב עצין הגישה כוס תה. והרב גרוסנס? הוא רכון כל העת מתחת למטה, מתאמץ שלא להשמיע קול - ומטה את אזנו... ואז פותח רבי ברוך בער: "נו, נשמע קצת, מה אתה מספר על הרבי הקדוש ה'חפץ חיים'?"

ור' שלום אישישוקר מספר לר' ברוך בער: ה'חפץ חיים' תיאר באוזניו כיצד הוא 'סידר' את רבו ר' נחומק'ה שעקב אחריו לראות את מעשיו באישון ליל בבית הכנסת וראה אש לוהטת סביבו בשעת לימודו. וגם אני עשיתי זאת לרבי שלי - ה'חפץ חיים'...

והוא מוסיף ומספר: שמת' לב שה'חפץ חיים' יוצא מפעם לפעם מחוץ לעיר לבדו, בלי בני לוויה. הסתקרנתי לדעת מה ה'חפץ חיים' עושה שם. פעם אחת עקבתי אחריו ביציאתו מן העיר והתחבאתי במקום מסתור. ממקום מחבואי עקבתי מרחוק אחר מעשיו. ומה אני רואה לגנדי עיני שהוא נוטל מקל וצר צורה של עיגול באדמה, ממש כמעשהו של חוני המעגל!

הוא נעמד בתוך העיגול, ואז הוא אומר בקול: "רבנו של עולם, אני לא יוצא מכאן עד שתענה לי" לא חולפות כמה דקות, והחפץ חיים יוצא בנחת מתוך העיגול, ניתן היה להבין מכך שהקדוש ברוך הוא נענה לו...

המשכילים גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן הסכמתו. יתר על כן: קרא למנהיג הדור הגאון רבי איצלה מוולוז'ין זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בענין. רבי איצלה הסכים לכך, מהסיבה ההפוכה

סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, בשעתו, ביקשו המשכילים לקעקע את חומת היהדות בליטא. מה עשו, יסדו בחסות - השלטונות "בית מדרש לרבנים" בו חינוכו "רבנים" לעתיד לכפירה, וללעג לכל קודש. מובן שהמוסד רכש שם רע ואיש לא שלח לשם את צאצאיו. הוגיעו ראשיו את מוחם, כיצד יקנו לו הילה של יוקרה. שמו של הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל היה נערץ בפי כל, החליטו שאם יסכים להעניק חסות למוסד, לעמוד בנשיאותו שיקרא שמו עליו, לא יהססו ההורים לרשום אליו את הנערים.

גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן הסכמתו. יתר על כן: קרא למנהיג הדור הגאון רבי איצלה מוולוז'ין זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בענין. רבי איצלה הסכים לכך, מהסיבה

ההפוכה. סבר שאם רבי ישראל יעמוד בראש המוסד יחולל בו מהפכה ברוכה. יפטר את המורים הכופרים, יבחר במורים יראי שמים, וישפיע בדמותו הכבירה וביראתו הקודמת חכמתו העצומה על החניכים.

וכך שר ההשכלה הרוסי התלווה אל רבם של ישראל, ויחדיו פנו לרבי ישראל שהיה אז אברך - בשנות השלושים לחייו שייעתר לבקשה. - רבי ישראל שלל את הרעיון מכל וכל. הוא סבר שהמוסד רקוב מיסודו, ומינויו רק יתן גושפנקא לשחיתותו, כחותמת הכשר למוצר טרף. וכדי שלא להתגרות במלכות מצד אחד וגם לא להיות תחת מרות גדול הדור בליטא שחייב את הרעיון, ברח לעיר הנמל ממל שבצפון גרמניה.

המצב הרוחני של הקהילה היהודית בממל היה בשפל המדרגה. יהודים הגיעו לשם כדי להתערות בחיי הכלכלה, וכלכלת העיר סבבה סביב הנמל הגדול. פריקה וטעינה, יבוא ויצוא. הנמל עבד ששה ימים בשבוע, ושבת ביום ראשון, יום השבתון של הגויים. ועסקי היהודים עשו שבתם חול, רחמנא לצלן.

ידע רבי ישראל שלא יעלה בידו לשכנעם לסגור עסקיהם [כעשר שנים מאוחר יותר, כשהגיע לממל לתקופה ממושכת, עלה בידו לפעול לסגירת כל עסקי היהודים בשבת. אבל זו פרשה בפני עצמה]. עבדו ביום ששי כרגיל, סגרו עסקיהם עם ערב והחליפו בגדיהם, ובאו לבית הכנסת לקבלת שבת. שבו לקידוש וסעודת שבת, ולמחרת השכימו ליום מסחר רגיל!

ביקש רשות הדיבור בין קבלת שבת לערבית. עלה ואמר: "טייערע ברידער", אחים יקרים, הרי כולנו יהודים, וכולנו מאמינים, וכולנו רוצים לשמור את התורה. והראיה, שאתם כאן. שלאחר יום עבודה מפרך ומתיש התכנסתם לקבלת שבת חגיגית. אלא מאי, גדול נסיון הפרנסה, ואינכם עומדים בו. לא אחווה דעתי, 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע' (יבמות סה:). אבל בדבר אחד תסכימו אתי - גם אם 'חייבים' אתם לפתוח את העסק, אין שום הכרח ואין שום היתר לעשן! אין שום היתר לכתוב, ולו אות אחת, במה שאינו נוגע לעסק. לפחות זה!"

"כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים" (ברכות ו:), הדברים היוצאים מן הלב נכנסו לליבותיהם, וקיימו וקבלו עליהם לשמור שבת כהלכתה, בכל פרטיה - מלבד בעסקיהם. לא, לא היה לכך היתר. אבל כמה חילולי שבת נמנעו בעקבות אותה דרשה!

ובהיותי בארצות הברית, סיפר לי שם רב אלו שאלות מגיעות אליי. אחד טלפן, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה. אבל אינו יכול להשביט את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת. והשיבו על אתר: המינימום הוא ארבעה ימים.

סבר וקיבל. שמעתי ותמהתי: אני מכיר "שלושה ימים לבכי, שבעה להספד, שלושים לתספורת" (מועד קטן כז:). אבל ארבעה ימים, מה המקור? הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי". נו, אז מה? "שלפחות בשבת יהיה העסק סגור".

מעשה אבות

אמר לו אותו גאון: "בשכר זה - ספרך
שהינך מדפיס עתה לא ירד משולחנם של
תלמידי חכמים לעולם, בעוד שספרו של
אותו שביזהו לא יזכה שילמדו בו רבים"

אם אין דרך ארץ, אין תורה

שח הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א: לפעמים ישנה מחלוקת בין גדולי ישראל בעניינים מסוימים, כדרכה של תורה, ואנשים קטני ערך מנסים להכניס ראשם בין הרים גדולים ולחוות דעה. על כל אחד מהם צריך להיזהר משנה זהירות בכבוד רעהו, לבל יפלוט פיו או קולמוסו שמץ של זלזול.

כאשר הגאון בעל ה'פרי מגדים' זצ"ל עמד להדפיס את ספרו, הוא פנה לכמה מגדולי דורו לבקש את הסכמותיהם. בהגיעו לפתחו של אחד מחשובי תלמידי החכמים שבדור, שכהן כרבו של אחד הכרכים הגדולים בפולין, התבטא עליו הלה בנימה מזלזלת במקצת שגרמה ל'פרי מגדים' חלישות הדעת.

כאשר הגיע לפתחו של גדול אחר מאבירי אותו הדור וסיפר לו את אשר קרהו, אמר לו אותו גאון: "בשכר זה - ספרך שהינך מדפיס עתה לא ירד משולחנם של תלמידי חכמים לעולם, בעוד שספרו של אותו שביזהו לא יזכה שילמדו בו רבים."

ואכן כך היה: הספר 'פרי מגדים' הפך להיות נכס צאן ברזל בעולם הפסק וההלכה - ואין לך רב ומוורה הוראה שיפסוק הלכה למעשה בשולחן ערוך 'אורח חיים' ו'יורה דעה' מבלי לבסס דבריו על פסקי ה'פרי מגדים'.

מצאתיו יושב ולומד בפתח הבית, המתנתי
עד שהבחין בי, ואז קם וקיבלני בחביבות
והציע לי לשבת על הכסא עליו ישב

אם אין דרך ארץ, אין תורה

סיפר הגאון רבי משה שטיינמן בן מרן רה"י רבינו הגרא"ל זצוק"ל: הרב יוסף ארלנגר ז"ל, לימים תושב בית וגן בירושלים, אמר לי: כיון שאחרי החתונה אבי מורי התגורר תקופה ארוכה בעירית לוגנא

שבשווייץ, אזי הוא כנער שוויצרי שכר במיוחד דירה בקרבת הבית בלוגנו, וכך יכול היה לזכות ללמוד יחד עם אבי מורי כמה שעות בחברותא כל יום. "ואכן זכיתי ולמדתי עמו כל אותה תקופה", אמר בשמחה.

אחר כך כאשר מרן עלה לארץ הקודש, הגיע רבי יוסף ארלנגר זצ"ל כמה פעמים במיוחד לבקרו בעיר כפר סבא.

וסיפר: "פעם אחת ביום קיץ רותח. הגעתי במיוחד עד כפר סבא ומצאתיו יושב ולומד בפתח הבית, המתנתי עד שהבחין בי, ואז קם וקיבלני בחביבות והציע לי לשבת על הכסא עליו ישב. "מיאנתי לשבת על כסא מורי ורבי, אבל משום מה האיץ בי לשבת דווקא על הכסא שלו. התעקשתי לא הייתי מסוגל לשבת על כסאו. אמרתי - אכנס פנימה להביא כסא אחר, אבל מורי ורבי מיאן.

"אחרי כמה דקות נכנסנו הביתה, ואז הבחנתי והבנתי היטב - כי בבית לא היה כסא נוסף לתת לי לשבת עליו! היו כמה ארגזי תפוזים שהילדים ישבו עליהם, והכסא עליו ישב רה"י הוא הכסא היחיד... הבנתי מדוע ביקש שאשב על כסאו.

בבכי ספרה: בנה יחידה נעלם זה
שבועיים וכנראה נחטף, ואין שום
מידע להיכן הלך או בידי מי נחטף

המקבל עליו על תורה

אשה עצובה הופיעה לפני רבי יעקב טייטלבוים זצ"ל ובבכי ספרה:

הגיוס לצבא הפולני. ידוע היה: אם הגאון יאמר להורים שהדבר שיסייע להם הוא הספר 'נדחי ישראל' של החפץ חיים - אין סיכוי שהבן ישוחרר. אבל אם יאמר "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך-ארץ" - סימן ברור שהילד ישוחרר מן הצבא.

ויהי היום, והנה אשה בוכייה נכנסת למעון רבי מאיר ומספרת לו את גודל-צערך על כך שבנה נלקח לצבא. והנה, ידע הגאון שבמקרה זה אי-אפשר לומר לה "כל המקבל עליו עול תורה" כיוון שמדובר באשה שעול-תורה אינו מוטל עליה. מה עשה רבי מאיר אריק? הוא פנה אל האשה ושאל אותה: "האם כשבנך ישתחרר, תהיי מוכנה להקדיש אותו להשם יתברך ולהטיל עליו עול תורה?" והאם הבוכייה השיבה מיד: "בוודאי. אני מבטיחה!"

בשומעו זאת, אמר הגאון: "אם כן, בנך ישוחרר, ואת תחזרי על הבטחתך שאמרת לי עכשיו בהדלקת הנרות בערב-שבת!" וכפי שאמר, כן היה. הבן שוחרר, ואכן אימו קיימה את הבטחתה וגידלתו לתורה, עד שהפך לגדול-בתורה וכיהן כאחד האב"דים החשובים באותה תקופה.

הרבי לא נואש. הלך למטבח ומצא 50 דולר ועוד כמה מטבעות של 17 דולר. כך המשיך לגרד עוד כמה פרוטות עד שהגיע לסכום כולל של 9,995 דולרים

וְהָיָה מִקְבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׂמְחָה

מעשה נפלא מסופר על הרה"ק רבי יואליש בעל ה'דברי יואל' מסאטמר זצ"ל: פעם בא אליו יהודי שביקש כסף לצדקה ותינה בפניו את צערו שהוא עומד לחתן את אחד מילדיו בשעה טובה. הגיע לאמריקה כדי לגייס סכום של עשרת אלפים דולרים למימון החתונה, אבל ההצלחה לא האירה לו פנים - לא הצליח לכסות אפילו את ההוצאות של כרטיס הטיסה, ותיכף הוא צריך לשוב לארץ. הרבי מסאטמאר ראה שמדובר באדם כאוב מאוד וניכרים דברי אמת, והחליט לתת לו כל מחסורו. שאל הרבי: "כמה כסף חשבת לגייס פה באמריקה?" השיב: "עשרת אלפים דולרים." אמר הרבי: "בוא נראה, אולי אני אוכל לעזור לך." פתח את המגירה והוציא חבילה של אלף דולר, אחר כך פתח מגירה נוספת והוציא עוד 700 דולרים, ניגש לארון והוציא עוד 3,000 דולר. כך הלך והניח על השולחן עוד ועוד שטרות עד שהגיע לסכום של 9,800 דולר - עדיין חסרו 200 דולר. הרבי לא נואש. המשיך לחפש במדף למעלה, בקופסה מתחת לארון, הלך למטבח ומצא 50 דולר ועוד כמה מטבעות של 17 דולר. כך המשיך לגרד עוד כמה פרוטות עד שהגיע לסכום כולל של 9,995 דולרים - חסרו רק חמישה דולרים. המשיך לחפש עוד ועוד עד ש'התייאש' כביכול ואמר לאותו יהודי: "זהו, יותר מזה אני לא יכול לתת לך, אבל אני מקווה שתצליח לגייס

בנה יחידה נעלם זה שבועיים וכנראה נחטף, ואין שום מידע להיכן הלך או בידי מי נחטף.

האזין הרב למצוקתה בלב רחום ואמר לה: "כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. האם את מבטיחה שאם בנך ימצא בריא ושלם, הוא יתמסר כולו ללימוד התורה?" שאל אותה הרב בנחרצות. ובלא היסוס ענתה האם בלב שלם: "בודאי שאני מסכימה!"

"אם כן", אמר הרב, "צאי וחפשי את בנך, ובעזה"י תמצאי אותו." לאחר כשעה חזרה האם עם בנה!

"אחרי שיצאתי מבית הרב חדורת אמונה מדברי החיזוק, עלה בליבי לפנות אל תחנת המשטרה הקרובה ולחפש את בני", סיפרה. "פנית אל מפקד המשטרה וביקשתי ממנו בתקיפות: 'הביאו לי את בני!' הקצין שאל לשמו של הבן, ולאחר כמה דקות חזר מהחדר הסמוך עם הבן. לא התמהמהנו בתחנה אפילו רגע אחד, יצאנו משם מיד, והנה אנחנו כאן לפניכם."

כהבטחת האם, היא שלחה את בנה לארץ ישראל כדי שיוכל ללמוד שם תורה בהשקט ובטחה.

בעל הגאווה חושב שמגיע לו כל הון דעלמא, וכל מה שיש לו הוא בטוח שהקב"ה לא נותן לו למה שבאמת מגיע לו

וְהָיָה מִקְבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׂמְחָה

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל, ענווה מביאה שמחה וכן להיפך - גאווה מביאה לידי עצבות. והוסיף לבאר: מי שחי בענווה ובפשטות חושב בינו ובין עצמו שמעיקר הדין לא מגיע לו שום דבר, וכל מה שהקב"ה נתן לו הוא יותר ממה שמגיע לו. לכן איש כזה שמח ומרוצה ותמיד טוב לו.

אבל בעל הגאווה חושב שמגיע לו כל הון דעלמא, וכל מה שיש לו הוא בטוח שהקב"ה לא נותן לו למה שבאמת מגיע לו. לכן הוא תמיד מתעצב ומלא טרוניא על כך שלא זכה לקבל את חלקו הראוי לו. ועל זה אמר הכתוב: "והיה עקב" - אין 'והיה' אלא לשון שמחה. איך מגיעים לשמחה? על ידי 'עקב' - ענווה.

במקרה זה אי-אפשר לומר לה "כל המקבל עליו עול תורה" כיוון שמדובר באשה שעול-תורה אינו מוטל עליה. מה עשה רבי מאיר אריק?

מַעְבִּירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ

סיפר מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: רבים הגיעו אז לביתו של הגאון רבי מאיר אריק להתחנן שיושיע את בנם מגזירת

בחזרת הש"ץ של מנחה את חמשת הדולרים החסרים ותשלים את הסכום לפני שתצא לשדה התעופה."

מיד כשיצא היהודי התפרץ הגבאי: "רבי! הרי יש כסף רב במגירה, מדוע עשה הרבי כאילו הוא מתקשה למצוא את הסכום המבוקש?" השיב ה'דברי יואל': אם בו במקום הייתי שולף לו את מלוא הסכום ונותן לו אותו בשלמות? היהודי היה יוצא מכאן ומתחיל לייסר את עצמו: איזה שוטה הייתי, למה ביקשתי רק עשרת אלפים דולר? יכולתי לבקש חמישה עשר או עשרים ושלושים אלף! "עכשיו, כשחסרו לו חמישה דולרים והוא יוצא בהרגשה שנתתי לו את כל הכסף שהצלחתי למצוא בביתי, הוא טופח לעצמו על השכם ואומר: איזה מוצלח אתה! ידעת לנקוב בדיוק בסכום שהרבי יכול היה לתת!..

"אני שואל גבירים האם הם מקפידים להפריש מכספם מעשר, והם משיבים על אתר: 'ודאי שכן!' אבל כאשר הם בודקים באמת, בדרך כלל הם מגלים..."

מעשרות, ס'ג לעשר

כך אמר רבינו ראש הישיבה מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל: "הרבה פעמים אני שואל אנשים גבירים האם הם מקפידים להפריש מכספם מעשר או חומש, והם משיבים על אתר: 'ודאי שכן!' אבל כאשר הם בודקים באמת, בדרך כלל הם מגלים שאינם מגיעים למעשר וקל וחומר לא לחומש". אברך תלמיד חכם סיפר כי שמע את רבינו מעורר עשיר פלוני על אודות מעשר כספים:

"האם אתה נותן מעשר?" שאלו רבינו.

"בודאי", השיב העשיר.

המשיך רבינו ושאלו: "כמה נתת עד היום?"

הוא הרהר דקה ארוכה והשיב: "מיליון דולר."

"וכמה הרווחת עד הנה, רק עשרה מיליון?" השיב העשיר במבוכה: "לא, הרבה יותר..."

"יקום כאן אחד שהקפיד מאז ומתמיד על מעשר כספים, ועם כל זאת הוא הפסיד כעת בנפילות הגדולות של הבורסה!"

מעשרות, ס'ג לעשר

קבוצת עשירים שכמעט כולם ירדו מנכסיהם נכנסה לפני מרן הגראי"ל שטיינמן שהתייחס אליהם בהוקרה ובחיבה גלויה, אך עם זאת הכריז: "יקום כאן אחד שהקפיד מאז ומתמיד על מעשר כספים. 'מאז ומתמיד' - כוונתי לא רק כאשר העסקים היו בשיא פריחתם, אלא גם בתקופות שפל. יקום אחד כזה ויגיד שעם כל זאת

הוא הפסיד כעת בנפילות הגדולות של הבורסה!" קם אחד מהנוכחים ואמר: "אני אכן הקפדתי, ובאמת לא נפלתי..."

צעקות וכמעט הכאות נזרקו אליו מכל עבר. הוא ישב מבווייש, כאוב ומתוסכל על מעשהו, מבלי שיש לו אף צד קטן כיצד להתגונן. רק אחד ישב, נשך את שפתיו ושתק!

ס'ג להכמה, שתיקה

מעשה נפלא סיפר מגיד המישרים רבי יעקב שיש על מעלת הבולם פיו בשעת מריבה: לפני שנים רבות בחודש ניסן תשס"ט, הגיעו בני משפחה מארה"ב לארץ ישראל כדי לחוג את חג הפסח. הם שהו בארץ כחודש ימים, חרשו אותה לאורכה ולרוחבה, ובמצלמה תיעדו כל מקום שאליו הלכו - בכל המקומות הקדושים ואתרי התיירות.

לאחר חודש הסתיים הביקור המוצלח, כשבאמתחתם חוויות מרגשות ונעלות שכולן ספונות בתוך המצלמה לזכרון מכל המקומות שהיו בארץ. כשישבו בני המשפחה במטוס, רצה אחד האחים לעבור על כל התמונות להיזכר במקומות הקדושים ובחוויות. והנה...

בלחיצה אחת קטנה וטעות איומה - כל התמונות נמחקו כאחת! צעקות וכמעט הכאות נזרקו אליו מכל עבר. הוא ישב מבווייש, כאוב ומתוסכל על מעשהו, מבלי שיש לו אף צד קטן כיצד להתגונן.

רק אחד ישב, נשך את שפתיו ושתק! היה זה האח בעל המצלמה, שהשקיע כחודש ימים עמל, יזע ויגיעה לצלם כל מקום בפזוזה הכי טובה... הוא שתק! כשנחתו בשדה התעופה והגיעו לביתם, נגשה אחת האחיות לאחיה בעל המצלמה ובקשה ממנו להכנס לחדרה. כשהוא נכנס היא שפכה את כאב ליבה: על מצבה האומלל שהיא כבר בת עשרים ושבע שנים ועדיין לא רואים באופק שום ישועה לשידוך. היא ספרה לו על הטלטלות שהיא וההורים עוברים בכל מה שקשור לשידוכיה, וישועה אין!

ואז היא אמרה לו בקול בוכים: "עמדתי במטוס, ראיתי את כולם צועקים מרה על אחינו שמחק את התמונות, ואתה... בעל המצלמה והמצלם... שתקת! אחי היקר!", היא התחננה אליו בקול בוכים, "אתה יודע מה כתוב על הבולם פיו בשעת מריבה! אנא ברח אותי עכשיו שאמצא מהר את זיווגי!"

האח התרגש עד מאוד ובדמעות ברח את אחותו ואמר: "אני מברך אותך שעד יום ההולדת שלך תתארסי!" לא חלפו ימים רבים, ואחד השדכנים הציע הצעה שכלל לא עלתה עד עכשיו על הפרק. השידוך התקדם במהירות, ובראש חודש סיון, יומיים לפני יום הולדתה, שברו צלחת בשעה טובה ומצלחת!

כששמע הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על המעשה המרגש הזה, אמר בהלצה: "על המעשה הזה ניתן להמליץ את אחת מברכות הנישואין 'אשר יצר את האדם בצלמו... והתקין לו ממנו בן עד עדי' - המצלם ששתק 'בצלמו' זכה וממעשה זה 'התקין לו ממנו בן עד עדי', ממצלמה זו הותקן בית בישראל לעדי עד!"

והרב'ה עמד על מקומו, מילמל והתנענע כאילו הוא מתפלל עתה מנחה!

טריק שכזה! גם התפלל תפלת מנחה מהודרת וגם עלתה בידו שלא לבייש את אותו שליח ציבור!

הוא אשר דיברנו, כשיהודי יודע לכלכל נכונה את דרכיו, ומבין כראוי שתפקידו משתנה מרגע לרגע, הוא מבין שאותה רבע שעה שאתמול היתה יקרה כל כך ולא הסכים לבזבז אותה בעד שום הון שבעולם, התבזבזה לה היום בנחת ובשמחה, כדי שלא לבייש יהודי. כי ידע הרבי והיה במוחו משקולת של זהב מה צריך לעשות בכל זמן מן הזמנים - ואם מה שצריך לעשות עתה הוא 'לבזבז' רבע שעה, הרי הוא עושה זאת ללא עוררין!

ובאמת - הרי לא בזבז הרבי את זמנו, הרי קיים באותה שעה את רצון הבורא בהידור רב!

עומדים אנו בימי 'בין המצרים', ימי סוף הזמן, לאחרים יבואו ימי 'בין הזמנים', ולא כל העיתות שווים. אך בכולם צריך לחתור תמיד אל המטרה העיקרית לעשות רק רצון הבורא יתברך באותה שעה!

קבועה כל יום, כאשר מניין חסידים מקיפים אותו ומתבוננים בדרכיו. בין האנשים שהתפללו עמו היה אחד שהיה לו 'חיוב' להתפלל לפני העמוד ביום מסוים בשנה מחמת יארצייט לאביו, והיה האיש הזה מתפלל במהירות עצומה. הצדיק שידע את מנהגו של איש זה להיחפז בתפילתו, לא אבה להתפלל עמו את תפילת המנחה 'וכי כך יאה לעמוד לפני מלך מלכי המלכים ולגרור את תיבות התפילה במהירות כל כך מופלגת, כאילו שק תבואה מונח על ראשינו וממהרים אנו להיפטר ממנו. לא ולא!'

אך מצד שני כיצד יבייש יהודי?! והרי זה 'פייער'! אש! לבייש יהודי זה הרי איסור דאורייתא, ומוטב להיזרק לכבשן האש מאשר להלבין פני חברו ברבים. ולא היה הרבי יכול להתחמק שכבר התפלל מנחה, שהרי מנין קבוע הוא לו. כל יום הוא מתפלל במנין זה!

פלונטר! מה עושים בעת הזאת?

הלך הרבי והקדים להתפלל מנחה במתינות וכראוי, ב'זכרון משה' או באחד מבתי המדרש שהיה רבי ישראל מרדכי רגיל לישב בהם ולהתמיד בתורה. כשהגיעה השעה הקבועה למנין הקבוע, יצא מחדרו ונעמד על מקומו הקבוע ב'מזרח', בעל היארצייט ניגש,

בחיי, הוא היום בו ביליתי במרתף אוצרות המלוכה, אמנם כל היום עמלתי בפרך בקדחתנות ללא הפוגה וללא מנוחה, לא אכלתי ולא שתיתי, אבל ידעתי שבכל רגע הנני מוסיף עושר על עושרי, הנה עוד מחרוזת פנינים, והנה עוד צרור יהלומים, הנה זהב, והנה חפץ אומנות ושכיות חמדה...

הנמשל אומר החפץ חיים, כך צריך להיות הרגשתינו בזה העולם בקיום המצוות, שהרי יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ואילו כך חשנו, לא היה מאושר מאיתנו בשעה של לימוד תורה.

(זארתים לפרשת השבוע, כי תבוא תשפ"ג)

חפצי אומנות ושכיות חמדה, והיה לעשיר מופלג. בנה וילה רחבת ידיים בלב המטרופולין, היה לסוחר מצליח ולמקובל בכל טרקליני החברה הגבוהה, השיא את צאצאיו עם בני האצולה, ובכל שנה ערך משתה למכריו, ביום בו זרח מזלו והאירה שמש הצלחתו. פעם בעת המשתה כטוב ליבו ביין, שאל את הנאספים, אימרו נא לי מה היה היום המאושר בחיי? ניחשו יום חנוכת הבית, ארמון כזה מפואר שמעטים יש כמוהו שבנויים ברוב פאר והדר. אחרים אמרו יום הנישואין, יום נישואי ילדיך יום בו הוכתרת בתואר אצילות והוא שלל את כל התשובות.

אכן כולם ימים טובים ושמחים אמר העשיר, אבל היום המאושר

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מיד יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

מדוע השתתפות בהגרלה אינה נחשב כמשחקי מזל והימור האסורים אף בימות החול? והאם מותר לחלק שקיות ממתקים לילדים בשבת על פי הגרלה?

משחקי מזל והימור, אסורים מדרבנן. משחקים אלו מכונים בפי חכמינו ז"ל 'קוביא' - קָשָׁם פיסת העץ או האבן שנהגו לשחק באמצעותן משחקי מזל שונים. וסיבת האיסור היא, משום שיש בדבר 'אבק גזל', כיון שהמנצח במשחק זוכה בכספי חברו ללא הקנאה גמורה. ויש אומרים שהטעם הוא משום "שעוסק בדברים בטלים, ואין ראוי לאדם לעסוק כל ימיו אלא בדברי חכמה ובשובו של עולם". ובכלל איסור זה - עריכת הגרלה באופן שאחד המשתתפים זוכה בממון או בחפץ של אחר. והגרלות המתבצעות על ידי איסוף כסף מאנשים רבים על מנת שיוזכה אחד מהם בכל הכסף, כתב הערך שי, שהואיל והגרלות אלו מקובלות בכל העולם, נחשב הדבר כקנין 'סיטומתא' [= קנין התלוי במנהג הסוחרים], ואין בהן חשש גזל. וכן כתב המנחת יצחק. והבית שלמה כתב, שאין בהן חשש גזל משום שההגרלות חלות מצד חוקי הממשלה, ו'דינא דמלכותא - דינא'.

והגרלות המתבצעות באופן שכמה אנשים נותנים סכום מועט על מנת שאחד מהם יזכה בחפץ מסוים, או בדירה, וכדומה, כתב הבן איש חי בשו"ת רב פעלים, שיש טעם נוסף לכך שאין בהן חשש גזל - שהזוכה אינו מקבל את הכסף שנתנו, אלא חפץ אחר, השייך לבעלי ההגרלה, וממילא אינו נחשב כגזל את שאר האנשים המשתתפים בהגרלה. והגרלה לצרכי צדקה, כתב הפתחי חושן שמוותרת היא מטעם נוסף - שעיקר מטרת המשתתפים בהגרלה אינה לזכות בפרס, אלא לתמוך בצדקה, ואף באופן שעיקר מטרת המשתתפים היא לזכות בפרס, מכל מקום עיקר ההגרלה היא עבור הצדקה.

ומכאן, לדיני הגרלה בשבת: חכמינו ז"ל אסרו לערוך הגרלה בשבת על כסף או חפץ, משום שהיא דומה למקח וממכר, האסורים בשבת מדרבנן. ובהגרלה לחלוקת חפצים, יש טעם נוסף לאיסור - שמה יבואו המשתתפים לידי מדידה ושקילה, האסורים אף הם מדרבנן. ומטעם זה, אסורה אף הגרלה לחלוקת חפצים שווים [שמטרתה למניעת טענה לחוסר צדק], למרות שאינה דומה למקח וממכר. והגרלה לחלוקת חפצים שווים השייכים לאדם אחד, והוא מחלקם לבני ביתו, וכגון אב המחלק שקיות ממתקים שוות לילדיו - מותרת, כיון שאינה דומה למקח וממכר, וגם אין בה חשש למדידה, שהרי הכל ניתן על פי בעל הבית, אבל הגרלה כזו על חפצים שאינם שווים, אסורה, ויש מתירים. ואיסור עריכת הגרלה בשבת הוא אף לצורך מצוה, ואף באופן שלא היה ניתן לעורכה לפני שבת. ולכן אסור, לדוגמה, לערוך הגרלה על פרסים ב'חברת תהילים' לילדים, למרות שההגרלה עשויה לגרום לילדים רבים להשתתף באמירת התהילים. אולם, מותר לערוך הגרלה על עלייה לתורה, וכדומה, משום שהעולה בגורל אינו זוכה בחפץ כלשהו, ולא בכסף, אך אין לערוך הגרלה זו בצורה של הגרלה רגילה, דהיינו, באמצעות פתקים וכדומה, אלא בצורה שונה, וכגון שלכל משתתף בהגרלה תִּשְׁוֹן אות מסוימת, ויפתחו ספר באורח אקראי, והאות הראשונה בעמוד שנפתח היא הזוכה בהגרלה.

האם מותר לערבב 'מיונז' בסלט בשבת?

ומתי כדאי להכין את סלט הבצל והביצים לשבת בבוקר?

אחת מל"ט מלאכת האסורות בשבת, היא מלאכת 'הלש', שמהותה היא - עירבוב של מוצק ונוזל והפיכתם לבלילה אחת. כפי שנלמד להלן, למלאכה זו משמעות רבה בהכנת סלטים שונים בשבת. ולדוגמה: הגר"נ קרליץ זצ"ל הורה, שמותר לערבב שמן, חומץ או 'מיונז', בעלי חסה שאינם קצוצים

דק דק, או בתפוחי אדמה החתוכים לחתיכות גדולות; ואין בכך איסור לישנה, משום שהירקות אינם נעשים כ'עיסה' אחת. אולם, בהכנת סלט ירקות החתוכים דק עם שמן, חומץ או מיונז, צריך לעשות שני שינויים: האחד, בסדר עירבוב השמן והביצה, דהיינו, שהרגילות היא שכאשר מערבים שמן במאכל שופכים את השמן לתוך המאכל, וכאן יעשה להיפך, שישפוך שמן לקערה, ואז יערבב בו את הירקות; והשני, ב'גיבול', שיבחוש בסלט בצורה של 'שתי וערב' ולא בסיבוב הכף כרגיל, וכיוצא בזה.

ומכאן למנהג עתיק יומין של רבבות בני ישראל, לאכול בשבת בבוקר 'סלט ביצים ובצל', העשוי מביצה מבושלת ומפוררת, בצל קצוץ ושמן. מאחר ועל ידי תערובת השמן מתחברים פירורי הביצים יחד, וכן הבצל, ונעשים כעיסה אחת, נהגו בבית החזון איש שלא להכין סלט זה בשבת, מחשש לאיסור לישנה. והגר"נ קרליץ זצ"ל הורה, שניתן להכין את הסלט בשבת על ידי עשיית שני שינויים, בסדר העירבוב וב'גיבול', וכמפורט לעיל לענף סלט ירקות. ולדעת השבט הלוי, אין צורך בשינוי משמעותי באופן ה'גיבול', ודי בשינוי מועט, ושלא יערבבוהו היטב. ורבים נהגו להכין סלט זה ללא שינוי, והגרש"ז אויערבך זצ"ל כתב טעם להתיר את הכנתו בסמוך לסעודה, והוסיף שמשום כך אין לערער על המנהג להכין מאכל זה בשבת, ובפרט לאור העובדה שכך נהגו אצל רבים מגדולי התורה והיראה. וגם המנחת יצחק האריך להסביר את הטעמים להקל בדבר, אך בסיום דבריו כתב, שראוי לחלק לבני הבית את הבצלים עם הביצים, וכל אחד ישים את השמן בעצמו, ויערבב בשינוי, ובעדינות.

האם מותר להתיז ריח דוחה יתושים על בגד בשבת? והאם מותר למהול תרכיז 'מי פה' במים בשבת?

אסור להניח או להתיז בשבת בושם וכיוצא בו על גבי בגד על מנת להכניס בו ריח. איסור זה הוא מדרבנן, וטעמו משום ש'מוליד' ריח בבגד, והמוליד דבר חדש דומה לעושה מלאכה. והתזת ריח דוחה יתושים על בגדי השינה או המצעים - לדעת השבט הלוי, הדבר אסור בשבת, למרות שהריח בלתי נעים ואינו נחשב ל'תיקון' בבגד, אך באופן שהריח חלש וכמעט בלתי מורגש, ניתן להקל. ונתינת בושם על גוף האדם, מותרת, אם משום שהבושם אינו מוליד ריח בגוף עצמו, אלא מונח עליו בלבד, ואם משום שהריח אינו מתקיים לאורך זמן, מחמת הזיעה. ולדעת האור לציון, היתר זה הוא

דווקא במקומות המגולים שבגוף, שבהם הריח מתפוגג במהרה, ולא במקומות המכוסים. והגר"נ קרליץ זצ"ל הורה, שמוותר לאדם לתת בושם על גופו בשבת אף באופן שבוודאי יולד ריח גם בבגד שלו, כגון בהתזת 'ספריי', אך אם כוונתו שהבושם יגיע גם אל הבגד - הורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שאסור אף לתת את הבושם על גופו.

כמו כן, לדעת השבט הלוי, מותר לשטוף את הפה ב'מי פה' בשבת, משום שכאמור, אין איסור הולדת ריח בגוף, אולם, המשתמש בתרכיז מי פה שמוהלים אותו במים, צריך למהול את טיפות מי הפה במים לפני שבת, משום שאסור להוליד ריח במים. ובדיעבד, דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שמוותר למהול את הטיפות במים בשבת, משום שאין כוונתו שמי הפה יתנו ריח במים אלא לדללם בלבד. ואם יש במי הפה חומר חיטוי לחיך ולשיניים, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאסור להשתמש בהם בשבת בכל אופן.

האם מותר להוציא את הגלעין מהאפרסק לפני אכילתו בשבת?

פירות וירקות שבדרך כלל נאכלים עם קליפתם, כגון ענבים ועגבניות, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמוותר לקלפם בשבת, ואין בכך איסור 'בורר', למרות שהקליפה אינה נאכלת בפני עצמה. אולם, פירות וירקות שבדרך כלל קליפתם אינה נאכלת, כגון גזר, וכן ביצים מבושלות - אסור לקלפם, אולם, בסמוך לאכילה מותר לקלפם, ואף באמצעות סכין. ופרי שיש בו גלעין, כגון שזיף ואפרסק - לדעת המשנה ברורה בשם הפרי מגדים, בסמוך לאכילה מותר להוציא ממנו את הגלעין; ולדעת החזון איש אסור לעשות כן אף בסמוך לאכילה, אלא יאחז בגלעין וימשוך את הפרי, או שיקפל את הפרי כלפי חוץ באופן שהגלעין יפול מאליו.

עמוד היומי

"מה שקורה במבחנים של ערב שבת 'נחמו', זה שהאתגר הוא כפול, גם מבחנים במתכונת 'בין הזמנים' וגם המבחן הראשון ב'עמוד היומי' על מסכת פסחים. כמובן שאנחנו צופים תנועה ערה במיוחד במוקדי הבחינה ונערכים בהתאם"

הרב אהרן כהן, מנהל מערך המבחנים ב'דרשו', מספר על ההיערכות לקראת
המבחנים שייערכו במוקדי 'דרשו' ביום שישי י"ד מנחם-אב הבעל"ט

יעקב א. לוסטיגמן

במרכז הלוגיסטי של 'דרשו' שוררת תכונה אדירה בימים האחרונים. ההיערכות לקראת המבחנים שייערכו בעז"ה ביום שישי י"ד אב בעיצומה, והעבודה מתבצעת בקצב מהיר במיוחד. מי שאינו מעודכן בחדשות האחרונות של 'דרשו', יתקשה להבין על מה המהומה. מדובר בארגון שפועל בלי הפסקה זה למעלה מחצי יובל שנים. מבחנים זה חלק מהדג"א הבסיסי של 'דרשו', למה אם כן צריכים להיערך בצורה כל כך אינטנסיבית ומיוחדת לקראת המבחן של י"ד אב???

מי שמנצח על המלאכה זה אחראי מערך מבחני 'דרשו' הרב אהרן כהן, שמסביר לנו במה מדובר: "מדובר במבחנים שנערכים מדי חודש בחודשו במקביל גם ב'דף היומי' על הש"ס הבבלי, גם על הש"ס הירושלמי, גם 'דף היומי' בהלכה, גם 'חבורת ש"ס', 'עמוד היומי', 'קנין חכמה', ועוד שלל תוכניות לימוד של 'דרשו'.

"אחת למספר חודשים, יש לנו אתגר מיוחד שנקרא 'בין הזמנים'. ולמה זה כל כך מאתגר? כי מערך המבחנים שלנו מבוסס על שני סוגי מוקדי בחינה, יש את המוקדים שפועלים בימי שישי והם מוקדים כלליים, על כל תוכניות 'דרשו'. לעומת זאת המוקדים של ימי חמישי הם רבים מאוד. מדובר במאות רבות של מוקדים שפתוחים לא רק לאברכי אותו כולל, אלא לכל מי שרוצה לבוא ולהיבחן שם.

"ומה קורה בבין הזמנים, כשרוב הכוללים לא פעילים? המבחנים

בעיקר במוקדים הגדולים של ימי שישי, ואז מספר טפסי המבחן שאנחנו צריכים להציב שם גדל בחדות. עם זאת, כ-150 מוקדים עדיין פעילים בימי חמישי, גם בימי 'בין הזמנים'.

"אתגר אחר שיש לנו מעת לעת, זה האתגר של מבחנים בתוכנית חדשה, או מחזור חדש, או 'מבחן כניסה' לתוכנית קיימת. בכזה מקרה אנחנו צריכים לנסות לצפות מראש כמה נבחנים יהיו בערך בכל מוקד, אנחנו לא יכולים להסתמך על המספרים של החודשים הקודמים, כי יש הצטרפות המונית.

"מה שקורה במבחנים של י"ד אב - ערב שבת 'נחמו', זה שהאתגר הוא כפול, גם מבחנים במתכונת 'בין הזמנים' וגם המבחן הראשון ב'עמוד היומי' על מסכת פסחים. כמובן שאנחנו צופים תנועה ערה במיוחד במוקדי הבחינה ונערכים בהתאם, זה פרויקט מורכב מאוד ובעז"ה אנחנו זוכים לעמוד בו בהצלחה.

"כחלק מההיערכות, הרחבנו את שעות הפעילות במוקדים שנמצאים באזורי נופש כמו נתניה, צפת, טבריה, בית חלקיה וכדומה, בחלק מהמקומות אנחנו אפילו יותר ממכפילים את שעות הפתיחה של המוקד, במקום שעתיים בימי שישי רגילים, הפעם הם יהיו פתוחים שש שעות!

"ועוד חידוש אחד אחרון להפעם, פתחנו מוקד קבוע גם במערת המכפלה, וכן מוקד שיהיה פעיל בבין הזמנים בלבד באתרא קדישא מירון. ניתן להתעדכן בפרטים המלאים ב'נדריים פלוס' ובמשרדי 'דרשו' בטלפון שמספרו 02-560-9000."